

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

NACIONALNI REFORMNI PROGRAM 2023

April 2023

Vsebina

1. UVOD	2
2. MAKROEKONOMSKI OKVIR	4
3. KLJUČNI NAČRTI EKONOMSKE POLITIKE	5
3.1. VKLJUČUJOČA RAST	5
3.1.1. Trg dela	5
3.1.2. Pokojninski sistem	7
3.1.3. Izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje.....	8
3.1.4. Socialna politika	12
3.1.5. Družinska politika	13
3.1.6. Stanovanjska politika	14
3.1.7. Zdravstveni sistem	15
3.1.8. Dolgotrajna oskrba	18
3.1.9. Plačna politika v javnem sektorju	19
3.2. RAST PRODUKTIVNOSTI	20
3.2.1. Digitalni prehod	20
3.2.2. Raziskave, razvoj in inovacije (RRI)	23
3.2.3. Izboljšano institucionalno okolje in odprava administrativnih ovir	24
3.2.4. Poslovno okolje	27
3.3. TRAJNOSTNA RAST IN ZELENI PREHOD	31
3.3.1. Okoljska in podnebna politika	31
3.3.2. Energetika	33
3.3.3. Trajnostna mobilnost in prometna politika.....	35
3.4. FISKALNA POLITIKA	36
3.4.1. Prenova davčnega sistema	36
3.4.2. Fiskalna naravnost izdatkov	37
4. EU SREDSTVA	38
5. PROCES PRIPRAVE.....	40

1. UVOD

Nacionalni reformni program 2023 (NRP 2023) je vladni dokument, ki vključuje načrtovane prednostne naloge dela vlade, ključne strukturne ukrepe in ukrepe za doseganje specifičnih priporočil ter ciljev nacionalnih in evropskih strateških dokumentov.

Začetek evropskega semestra za leto 2023 zaznamuje Letni pregled trajnostne rasti 2023, ki ga je Evropska komisija objavila novembra 2022 in v katerem so določene prednostne naloge EU za naslednje leto. Komisija v navedenem pregledu izpostavlja 4 ključne stebre, in sicer vključujočo rast, produktivnost, trajnostno rast in zeleni prehod ter zagotavljanje makroekonomske in fiskalne stabilnosti. Na tej strukturi je pripravljen tudi NRP 2023, pripravljen v sodelovanju s socialnimi partnerji.

Slovenija je po pandemičnih letih v 2022 in 2023 učinkovito naslovila tudi izzive, ki so posledica energetske krize in visoke inflacije. Z usklajenim delovanjem za blaženje negativnih posledic krize na EU in nacionalni ravni se je sprejelo vrsto ukrepov za pomoč najranjivejšim skupinam prebivalstva in gospodarstva. Slovenija hkrati ostaja zavezana ciljem okrevanja in gospodarske rasti ter srednjeročne stabilnosti javnih financ.

EU in Slovenija sta soočeni z velikimi spremembami, kot so podnebne, tehnološke, geopolitične, socialne in okoljske, ki spreminjajo evropski gospodarski model. Evropsko gospodarstvo se je doslej zanašalo na poceni in dostopno delovno silo, energijo, surovine, denar, kar pa postaja vse manj dostopno in/ali dražje. To spreminja tudi ekonomske pogoje, v katerih deluje tudi slovensko gospodarstvo.

Slovensko gospodarstvo se pri tem sooča s specifičnimi izzivi, kot so nujna nadaljnja rast dodane vrednosti gospodarstva, kar zahteva prenavo znanj, tehnologij in procesov, da gospodarske okoliščine uporabimo za pospešen dvig produktivnosti ter ohranjanje izvozne usmerjenosti, še posebej osredotočena na visokotehnološki izvoz. Zato so načrtovane pospešene investicije v inovacije in njihova aplikativna uporaba. Potrebno je povečati nadaljnja vlaganja gospodarstva v dvojni prehod (zeleno in digitalizacija), k čemur pripomore aktivnejši in razvitejši kapitalski trg. Zato bo sprejeta Strategija razvoja trga kapitala v Sloveniji za obdobje 2023-2030 prispevala k boljši umestitvi slovenskega trga kapitala v krog prepoznavnih, modernih in uspešnih evropskih trgov kapitala.

Ključno področje ukrepanja je digitalni prehod oz. vlaganje v digitalne tehnologije, zaradi česar je treba opolnomočiti ljudi, podjetja in upravne sisteme s tehnologijami nove generacije, da bo digitalna preobrazba koristila vsem. Umetna inteligenca, strojno učenje, digitalizacija, robotizacija in avtomatizacija povečujejo učinkovitost, spreminjajo način dela in poslovne modele, hkrati pa zahtevajo visoko specializirana znanja za njihovo obvladovanje. Slovenija si je zadala ambiciozne razvojne načrte, tudi uvrstitev v skupino držav vodilnih inovatoric na lestvici evropskega inovacijskega indeksa do leta 2030.

Slovenija si je zastavila tudi jasen cilj, da do leta 2050 doseže neto ničelne emisije oziroma podnebno nevtralnost. To zahteva znatno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v prometu, industriji in energetiki, kar bo bistveno spremenilo način proizvodnje, transporta in preskrbe z energijo. Slovenija zato sprejema ukrepe za celovit zeleni prehod, med drugim tudi za pospeševanje trajnostnih oblik mobilnosti.

Načrt opuščanja fosilnih goriv je kriza na trgu energentov začasno upočasnila, zato je nadaljnje ukrepanje na tem področju nujno. Tudi v okviru dopolnitve Načrta za okrevanje in odpornost s poglavjem RePowerEU bo to naslovljeno. S sredstvi iz naslova REPowerEU bodo izvedena večja vlaganja v slovensko gospodarstvo, za izboljšanje energetske učinkovitosti in uporabo obnovljivih virov energije ter zmanjšanje odvisnost od fosilnih goriv.

Na trgu dela je zaposlenost kljub krizi dosegla visoko rast, brezposelnost pa najnižjo raven v zadnjih 30 letih. Naraščanje zaposlenosti se je sicer v drugi polovici leta 2022 ob ohlajanju gospodarske aktivnosti in pomanjkanju delovne sile umirilo, zato je pomembno zagotoviti odziven trg dela glede na spreminjajoče okolje tudi v prihodnje. Preprečiti je treba manko kadra in zagotoviti usposobljeno delovno silo, tako v okviru politik zaposlovanja, kot tudi v okviru predvidenih ukrepov na področju modernizacije izobraževanja, migracij in še posebej v okviru zelenega in digitalnega prehoda.

Načrtovani ukrepi, predstavljeni v nadaljevanju, bodo med drugimi odgovorili na demografske izzive starajoče se družbe. Učinkovita socialna politika bo zagotovljena na način posodobitve in povečanja odzivnosti javnega sistema socialnega varstva. Stanovanjska politika bo deležna prenove z namenom vzpostavitve stabilnega in predvidljivega sistema gradnje javnih najemnih stanovanj. Prav tako je v teku prenova sistema plač v javnem sektorju, katere cilj je vzpostavitev večje transparentnosti ter učinkovitosti in ohranitev javnofinančne vzdržnosti.

Ukrepi, navedeni v NRP 2023, so ključni za srednjeročno in dolgoročno stabilnost javnih financ ter odgovarjajo na trenutne izzive. Vlada bo tako pripravila predlog sprememb davčnega sistema na podlagi usklajevanj z relevantnimi deležniki. Dodatno je Vlada RS z namenom sprejemanja uravnoteženih in vzdržnih sistemskih ukrepov ustanovila Strateški svet za makroekonomska vprašanja pri predsedniku Vlade. Skladno s Smernicami fiskalnega upravljanja za prihodnje leto bo tudi Slovenija spomladi 2024 predstavila t.i. Izhodno strategijo, kjer bo celovito prikazala vse rešitve in jih ovrednotila.

Slovenija načrtuje v tem prelomnem času oblikovati energetske, tehnološke, digitalne in inovacijske visoko učinkovito gospodarstvo s široko vključenostjo za doseg povišane produktivnosti ter trajnostne rasti. Takšna razvojna usmeritev zahteva trden družbeni dogovor v sodelovanju s socialnimi partnerji za nujne spremembe ob doslednem upoštevanju visokih standardov okoljske, družbene in upravljalne odgovornosti.

Vlada ostaja zavezana socialnemu dialogu, zato bo še naprej vršila intenziven dialog s socialnimi partnerji pri pripravi reform, tudi v okviru Ekonomsko - socialnega sveta. V okviru tega bodo tudi ukrepi in reforme navedeni v NRP 2023 pripravljene v sodelovanju s socialnimi partnerji, saj je za sprejem in izvedbo ključnih reform potreben čim širši konsenz.

2. MAKROEKONOMSKI OKVIR

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj za Slovenijo (UMAR, marec 2023) za letos predvideva občutno umiritev gospodarske rasti (s 5,4 % na 1,8 %), ki pa bo višja od jesenskih pričakovanj (1,4 %). Od jeseni se je namreč negotovost glede oskrbe z energenti in cenovnih gibanj zmanjšala, skladno s tem so se nekoliko izboljšali tudi obeti za gospodarsko rast v najpomembnejših trgovinskih partnericah. Letos se bo v Sloveniji nadaljevala zmerna rast investicij, podprta z javnimi sredstvi in sredstvi EU, ter šibka rast zasebne potrošnje in izvoza, ki bosta ponovno hitreje naraščala v drugi polovici leta. Rast zunanje menjave in izvoznega sektorja se bo upočasnila skladno z umiranjem rasti gospodarske aktivnosti v naših glavnih trgovinskih partnericah in nadaljnimi stroškovnimi pritiski, ki pa se v zunanjem okolju zmanjšujejo. Rast izvoza blaga in storitev (2,7 %) bo nekoliko zaostajala za rastjo tujega povpraševanja. Po močnem okrevanju po epidemiji se bo rast menjave storitev umirila, zlasti v segmentih, povezanih s turizmom. Rast uvoza blaga se bo letos upočasnila bolj kot rast izvoza, kar je povezano predvsem z večjo umiritvijo rasti domače, zlasti zasebne potrošnje. Rast investicij v osnovna sredstva bo letos zmerna (2,8 %), k rasti bodo ključno prispevale javne investicije, podprte z nadaljnjim povečanjem državnih investicij, tudi v povezavi s črpanjem sredstev EU. Zasebna investicijska aktivnost pa bo v povprečju leta nižja kot lani pod vplivom zniževanja izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti, dvigovanja obrestnih mer in še vedno prisotne negotovosti. Zasebna potrošnja bo letos naraščala bistveno počasneje (1,2 %) kot lani, ko je bilo še prisotno močno okrevanje po epidemiji. Razmeroma visoka inflacija in zaostreni pogoji kreditiranja bodo še naprej slabili kupno moč gospodinjev in zavirali hitrejšo rast njihove potrošnje. Sicer skromno rast zasebne potrošnje pa bodo podpirali visoka raven zaposlenosti, zmerna rast plač, še nekoliko nižja stopnja tekočega varčevanja in tudi vladni ukrepi za blažitev rasti cen energentov. Rast državne potrošnje (1,2 %) bo v letu 2023 podobno umirjena kot v letu 2022. Razmeroma nizka rast bo posledica nadaljnjega znižanja izdatkov za blaženje posledic epidemije in umirjene rasti zaposlenosti ob hkratni krepitvi izdatkov za zdravstvo.

V prihodnjih dveh letih bo rast BDP (2,5 % leta 2024 in 2,6 % leta 2025) ponovno nekoliko višja. Višja rast skupnega izvoza (malo nad 4 %) in povezanih dejavnosti bo sledila višji rasti tujega povpraševanja, prav tako bodo okrevale investicije v opremo in stroje. Leta 2024 pa bo predvidoma upadel obseg državnih investicij, predvsem v povezavi s ciklom koriščenja sredstev EU. Skupna rast investicij v osnovna sredstva bo tako leta 2024 šibkejša (2,2 %), nato se bo s povečanjem javnih investicij ponovno okrepila (5,0 %). Rast zasebne potrošnje se bo okrepila na 1,8 % ob višji rasti realnega razpoložljivega dohodka in nekoliko večji nagnjenosti k varčevanju, ki pa bo ostala manjša kot pred epidemijo. Ocenjena je tudi rast državne potrošnje.

Letos se bosta rast zaposlenosti in upadanje brezposelnosti nadalje umirjala. Veliko pomanjkanje delovne sile pa tudi v prihodnjih dveh letih ne bo dopuščalo vidnejše rasti zaposlenosti. Realna rast povprečne bruto plače bo letos ponovno pozitivna (1,1 %), proti koncu obdobja napovedi pa se bo še okrepila.

S postopnim umiranjem rasti cen bo inflacija konec letošnjega leta 5,1-odstotna, v povprečju leta pa 7,1-odstotna. Proti 2 % naj bi se postopoma znižala šele po letu 2024. Višje cene storitev bodo še pomembno prispevale k inflaciji, tudi prispevek cen hrane bo še razmeroma visok, a naj bi bila njihova rast postopno nižja. Prispevek cen energentov naj bi bil letos v odsotnosti zunanjih šokov v povprečju leta manjši, prav tako naj bi se postopoma umirjala tudi rast cen neenergetskega industrijskega blaga.

Negotovost v mednarodnem okolju je manjša kot jeseni, a ostaja velika in povezana predvsem s potekom vojne v Ukrajini ter razmerami na energetskih trgih. Tveganje za nižjo gospodarsko rast je povezano tudi z morebitnim vztrajanjem inflacije na visoki ravni, kar bi lahko vodilo k močnejšemu zaostrovanju monetarne politike. Med tveganji za nižjo gospodarsko rast so tudi morebitno daljše vztrajanje inflacije na visoki ravni, vplivi podnebnih sprememb ter geopolitične in tudi pandemične razmere. Gospodarska rast pa je lahko višja v primeru hitrejšega zniževanja inflacije ali višje zasebne potrošnje, še učinkovitejšega črpanja sredstev EU in javnofinančni učinki reformnih ukrepov.

3. KLJUČNI NAČRTI EKONOMSKE POLITIKE

3.1. VKLJUČUJOČA RAST

3.1.1. Trg dela

Obeti na trgu dela glede gibanja zaposlenosti v letu 2023 so pozitivni, zaposlenost je presegla 1 mio prebivalcev, k čemur je zaradi pomanjkanja domače delovne sile veliko prispevalo zaposlovanje tujih delavcev. Ob napovedani rasti števila zaposlenih, se po drugi strani večajo neskladja na trgu dela in težave delodajalcev z iskanjem kadra, pri čemer beležijo pomanjkanje ustreznih znanj. V evidencah brezposelnih zato še vedno ostajajo najranljivejše skupine, t.j. nižje izobraženi, starejši delavci in osebe z zdravstvenimi in drugimi ovirami. Število registriranih brezposelnih se bo sicer po napovedih še znižalo in naj bi v povprečju leta 2023 znašalo okoli 57 tisoč oseb.

Ključne usmeritve Slovenije na področju trga dela in zaposlovanja ostajajo aktivacija brezposelnih oseb in ukrepi, namenjeni najbolj ranljivim skupinam, ki potrebujejo pomoč pri vstopu na trg dela. Pozornost je namenjena odzivanju na krizo, ki je posledica vojne v Ukrajini in visokih cen energije, in sicer je v veljavi **interventni ukrep za subvencioniranje skrajšanega delovnega časa in čakanja na delo z usposabljanjem in izobraževanjem zaposlenih.**

Strateške podlage za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja predstavljajo **Smernice aktivne politike zaposlovanja 2021-2025**. Glavni cilji so zmanjševanje števila dolgotrajno brezposelnih oseb, hitrejša aktivacija brezposelnih, predvsem starejših od 50 let, nizko izobraženih in prejemnikov denarne socialne pomoči, hitrejši prehod brezposelnih mladih do 29 let na trg dela - Jamstvo za mlade, ter odpravo strukturnih neskladij na trgu dela.

V okviru Načrta za okrevanje in odpornost (NOO) se bo izvajalo »**Strukturne ukrepe za krepitev (odpornosti) trga dela**«. Strukturni ukrepi so usmerjeni v zagotovitev pravnih in strateških podlag za krepitev odpornosti trga dela, predvidene podlage bodo prispevale k zagotavljanju kakovostnih delovnih mest, ki bodo prilagojena digitalizaciji in prehodu v nizkoogljično krožno gospodarstvo, ter k povečanju stopnje zaposlenosti mladih in starejših:

- priprava analitične in strateške podlage za preučitev prilagoditve institutov na področju zavarovanja za brezposelnost,
- izvedba evalvacije ukrepov aktivne politike zaposlovanja ter prilagoditev izvedbenih dokumentov Smernic za izvajanje aktivne politike zaposlovanja 2021 – 2025.

Za učinkovito doseganje krovnih ciljev Smernic bo Slovenija v sodelovanju z OECD od marca 2023 do konca leta 2024 pregledala in ocenila dosedanje izvajanje in doseganje rezultatov programov

aktivne politike zaposlovanja. Smernice izpostavljajo tudi pomen opremljanja brezposelnih z znanji in veščinami, potrebnimi zaradi hitro spreminjajočih se potreb na trgu dela, vključno zaradi digitalizacije in zelene transformacije ekonomije.

V okviru politik trga dela se med drugim odzivamo tudi na vplive na ciljno skupino mladih. Tako se v okviru NOO izvaja projekt **Hitrejši vstop mladih na trg dela v obdobju 2022 – 2024**. Cilj projekta je hitrejša aktivacija mladih, starih do vključno 25 let, s subvencijami za zaposlitev za nedoločen čas. Z zagotavljanem pridobivanja delovnih izkušenj, obveznega usposabljanja v času subvencionirane zaposlitve in spodbujanjem zaposlovanja za nedoločen čas, se v okviru tega ukrepa poleg lajšanja prvega vstopa na trg dela krepiti tudi trajnost in zmanjšujejo negotovosti njihovih zaposlitev, s katerimi se običajno srečujejo mladi na začetku svoje delovne aktivnosti.

Poleg podpore zaposlovanju brezposelnim osebam si prizadevamo tudi za **premostitev kriznih situacij s pomočjo interventnih ukrepov za ohranitev zaposlitev**. Shemi čakanja na delo in skrajšanega delovnega časa sta se prvič izvajali in prilagajali razmeram med zdravstveno krizo v času od 2020 in sredine 2021. Nadaljevanje prilagajanja hitrim preobratom razmer za delovanje gospodarstva predstavlja tudi interventni ukrep, ki se v prvi polovici 2023 izvaja v okviru Zakona o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize.

Z ukrepom »**Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih**« se naslavljajo ključni izzivi, s katerimi se prilagodi, poglobi in nadgradi njihovo znanje in kompetence za potrebe trga dela, s poudarkom na digitalnih kompetencah. Z ukrepom se bodo tako odpravljala strukturna neskladja in izboljšala kvalifikacijska struktura človeških virov, kar ima pozitiven vpliv na več področij: večja konkurenčnost podjetij, razvoj in napredek storitev, povečanje dodane vrednosti in produktivnosti, večja odpornost podjetij in zaposlenih na nihanje v gospodarstvu in nastopu kriz.

Nadaljevale se bodo aktivnosti povezane s preprečevanjem negativnih posledic nestandardnih oblik dela in bojem proti prekarnosti. Trenutno med socialnimi partnerji in vlado poteka usklajevanje novele **Zakona o delovnih razmerjih**, ki bo vključeval dopolnitev ureditve dela na domu, prenos Direktive o preglednih in predvidljivih delovnih pogojih v Evropski uniji in Direktive o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev ter morebitne druge spremembe usklajene s socialnimi partnerji. V skladu z dosedanja prakso bodo vse ključne spremembe na trgu dela oblikovane v socialnem dialogu in sprejete v soglasju s socialnimi partnerji. V tem pogledu bo vlada preučila tudi morebitne možnosti krepitve kapacitet in usposobljenosti socialnih partnerjev za socialni dialog.

Ob upoštevanju demografskih razmer in pomanjkanju usposobljene delovne sile, bo vlada preučila možnosti sklepanja **bilateralnih sporazumov o zaposlovanju** ter si v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi prizadevalo za učinkovitejše postopke na področju zaposlovanja tujcev.

Za zagotovitev visoko usposobljene delovne sile se pripravljata dva zakona; in sicer pripravljena so izhodišča za pripravo **zakona o razvojnih delovnih mestih**, s katero se bo uveljavil poseben sistem spodbud za razvojna delovna mesta s ciljem, da se poveča konkurenčnost slovenskih podjetij pri zaposlovanju razvojnih kadrov ter izhodišča **zakona o privlačnosti Slovenije za zaposlovanje globalnih talentov**, s katerim nameravamo uveljaviti poseben postopek za zaposlovanje visokokvalificiranih strokovnjakov, z namenom da Slovenija zmanjša primanjkljaj določenih strokovnjakov in znanj za specifična področja, s tem pa izboljša mednarodna konkurenčnost slovenskih podjetij. Gre predvsem za podjetja v visokotehnološkem in IT sektorju, ki jih zaznamuje visoka intenzivnost lastnega razvoja. Opravljene so bile tudi razprave z deležniki.

Ministrstvo za kulturo načrtuje **reformo položaja samozaposlenih v kulturi** skozi niz ukrepov ter realizacijo vrste pilotnih projektov za aktivnejše medpodročno povezovanje, v katerega bodo pomembno vključeni samozaposleni v kulturi. Odprava neenakosti na polju samozaposlenih bo omogočila dvig ustvarjalnosti in realizacijo treh temeljnih smernic Novega evropskega Bauhauusa, ki se povezuje tako s področjem trajnosti, kot s specifičnimi energetske izzivi, ki so izpostavljeni tudi v zadnjih priporočilih Sveta Evropske unije Sloveniji.

3.1.2. Pokojninski sistem

Ugodni trendi na trgu dela so pomemben dejavnik za 2,5% stopnjo rasti zavarovancev v primerjavi z letom 2021, ki jih je bilo v letu 2022 več kot milijon. Razmerje med številom zavarovancev in uživalcev pokojnin iz obveznega zavarovanja je v letu 2022 znašalo 1,57 in se je v primerjavi z letom 2021, ko je znašalo 1,54, povečalo ter je v obdobju veljavnosti veljavne prenovljene zakonodaje najvišje. Spodbude za podaljšanje ostajanja na trgu dela se še naprej kažejo kot izjemno učinkovite, saj je leta 2022 več kot 30 odstotkov posameznikov nadaljevalo z delom po izpolnitvi pogojev za upokojitev. Ob navedenih trendih se je delež odhodkov za pokojnine v BDP z 9,95 odstotka v letu 2021 znižal na 9,56 odstotka v letu 2022, kar je posledica tudi visoke nominalne rasti BDP. Postopno se povečuje delovna in starostna doba pri upokojitvi. V letu 2022 so ženske uveljavile starostno pokojnino v povprečju z 38 leti in 7 meseci, moški pa s 37 leti in 8 meseci pokojninske dobe, kar predstavlja v primerjavi z letom 2021 pri ženskah povečanje za 2 meseca, pri moških pa povečanje za 9 mesecev. V pripravi so dodatni ukrepi za ohranitev ravnovesja med javnofinančno vzdržnostjo sistema in zagotavljanjem primerne višine pokojnin.

Na področju **priprave pokojninske reforme** je bila v preteklem letu zaključena priprava strokovnih, analitičnih in komunikacijskih podlag za začetek procesa prenove sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja (nadgradnja analitičnih modelov, analiza OECD, dodatni izračuni IER).

Skladno z zavezami v okviru NOO bo sledilo posredovanje predloga sprememb pokojninske zakonodaje v obravnavo Ekonomsko-socialnemu svetu, še pred tem pa bo tekla širša razprava z zainteresirano javnostjo glede konceptualnih usmeritev spreminjanja sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja v smeri njegove pravičnosti in odpornosti. Med ključnimi sogovorniki bodo poleg predstavnikov sindikatov in delodajalcev še upokojenci, mladi, invalidske organizacije in širša civilna družba.

Pri oblikovanju predloga za prenovo sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja bodo upoštevana izhodišča, ki so bila usklajena med socialnimi partnerji in vlado ter potrjena na Ekonomsko-socialnem svetu leta 2017. Predvidena je aktivna vloga socialnih partnerjev in Ekonomsko-socialnega sveta, kjer je že bila ustanovljena ustrezna pogajalska skupina. V skladu z dosedanja prakso bodo vse ključne spremembe na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja oblikovane v socialnem dialogu in sprejete v soglasju s socialnimi partnerji.

Vsebina predloga pokojninske in invalidske zakonodaje bo obravnavala izzive na področju dostojnosti pokojnin in dolgoročne javnofinančne vzdržnosti sistema, ob upoštevanju socialno ekonomskega položaja upokojencev in pričakovanih demografskih gibanj, ter potrebo po preglednosti sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Poleg tega bo predlagana tudi posodobitev sistema invalidskega zavarovanja s ciljema čim večje vključenosti posameznikov z zmanjšano delovno sposobnostjo na trg dela (z vzpostavitvijo modela za učinkovitejšo poklicno rehabilitacijo) ter izboljšanja njihovega socialnega položaja. Hkrati s spremembami pokojninske

zakonodaje bodo preučene možnosti dodatnih ukrepov na trgu dela z vidika delovnih pogojev in vseživljenjskega učenja in usposabljanja, ki bi omogočali in spodbujali podaljševanje delovne aktivnosti.

3.1.3. Izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje

Slovenija je leta 2020 glede izobraženosti prebivalstva že dosegla cilj Strategije razvoja Slovenije, tudi kakovost znanja mladih je visoka. Pomembna je vključenost otrok v vrtce (predšolska vzgoja), kjer je Slovenija že veliko let nad povprečjem EU (še zlasti pri vključenosti otrok od treh let dalje), enako nadpovprečna je tudi vključenost mladih v srednješolsko in terciarno izobraževanje, ki sta leta 2019 ostali eni najvišjih med državami EU. Vključenost mladih (20–24 let) v terciarno izobraževanje je doseglo 44,5 % (EU: 33,4 %) (Eurostat, 2022). Mladi, ki niso delovno aktivni ali v izobraževanju (NEET), so v nekaterih socialno-ekonomskih skupinah nadpovprečno zastopani, vendar je delež NEET v Sloveniji eden najnižjih v EU. Poročilu o razvoju 2022¹ navaja, da raziskave opozarjajo na določene vrzeli v znanju zaradi šolanja na daljavo med epidemijo, še zlasti za ranljivejše skupine otrok. S hitrim okrevanjem gospodarstva po epidemiji in zato povečanim povpraševanjem po delu pa so v ospredje vnovič stopili pomanjkanje delovne sile oziroma neskladja med ponudbo in povpraševanjem po znanju in spretnostih.

Z namenom zagotoviti potrebna znanja in veščine za prihodnji zeleni in digitalni prehod bodo pripravljene potrebne spremembe **za prenovo vzgojno izobraževalnega sistema**. Namen prenove izobraževalnih programov je opremiti učence se ter pedagoško-andragoško osebje s kompetencami, pomembnimi za soočanje z aktualnimi izzivi in izzivi prihodnosti (digitalnimi kompetencami, kompetencami za trajnostni razvoj ter finančno pismenostjo in s tem hkrati izboljšati usklajenost kompetenc z zahtevami trga dela za lažji prehod učečih se na trg dela.

Na osnovi NOO sta zasnovani **Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov: kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj splošnoizobraževalnih predmetov** (kurikularna prenova) in **Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest** (modernizacija). Obe aktivnosti neposredno naslavljata v tem trenutku ključna vprašanja, pobude in prepoznane potrebe po prenovi ključnih programskih dokumentov, ki so se kot posebej potrebne izkazale v času zaprtja šol zaradi pandemije Covida-19.

Poleg primanjkljajev v znanju zaradi posledic pandemije Covid-19 (zaprtje šol, šolanje na daljavo), bo posebna pozornost namenjena tudi čustvenim in vedenjskim težavam otrok.

Strokovni svet za splošno izobraževanje je že potrdil **izhodišča kurikularne prenove**, ki bo zajela učne načrte v programih osnovne šole, gimnazijskih programih ter izhodišča za prenovo kurikula za vrtce. Zaključena je tudi že analiza katalogov znanj splošnoizobraževalnih predmetov v poklicnih in strokovnih srednješolskih programih, ki je osnova za oblikovanje izhodišč za njihovo prenovo.

Med **cilji prenove kurikuluma za vrtce** so: posodobiti strukturo in vsebino kurikularnega dokumenta ter pri tem ohraniti specifičnosti, povezane z značilnostmi razvoja in učenja predšolskih otrok, poudariti usmerjenost na različna področja otrokovega razvoja ter spodbujanja njegovih

---

¹ UMAR: Poročilo o razvoju 2022

potencialov (npr. radovednost, zavzetost, lastna dejavnost, ustvarjalnost, veselje pri učenju), ohraniti odprtost in fleksibilnost kurikulumu v celodnevni programu, pri tem pa posebno pozornost nameniti uporabnosti in jasnosti dokumenta za strokovne delavce ter možnostim prilagajanja kurikulumu morebitnim aktualnim družbenim spremembam. Ob tem je namen tudi oblikovati predlog kurikulumu za poldnevne in krajše programe.

Cilji kurikularna prenov so učne načrte oz. kataloge znanj horizontalno in vertikalno povezati, jih uskladiti ter aktualizirati, strukturno in terminološko poenotiti, prilagoditi obseg ciljev številu ur predmeta v predmetniku, ustrezno opredeliti cilje in standarde znanja ter povezave med njimi. V predmetne cilje in (širša in posodobljena) didaktična priporočila s priporočili za preverjanje in ocenjevanje znanja se bodo umestili **skupni cilji** izobraževalnih programov. Prav ti predstavljajo največjo novost, saj jih uveljavljeni sistem ne pozna. To so **cilji, ki izhajajo iz prečnih tematskih področij, prečnih veščin, ključnih kompetenc, pismenosti itd., ki so skupni vsem izobraževalnim programom in predmetom ter aktualni na vseh stopnjah izobraževanja.**

Identificirana **področja skupnih ciljev** so:

- področje digitalnih kompetenc,
- področje zdravja (psihičnega in fizičnega),
- področje podjetnosti (finančna pismenost, ustvarjalnost, kritično mišljenje, komunikacija...),
- področje vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (družbeni, okoljski in gospodarski vidik).

Vlada bo pristopila tudi k **modernizaciji poklicnega in strokovnega izobraževanja** na način, ki bo omogočal krepitev kompetenc za digitalni in zeleni prehod, večjo prilagodljivost, odpornost in odzivnost poklicnega in strokovnega izobraževanja na potrebe gospodarstva in družbe ter lažji prehod iz izobraževanja na trg dela. To zajema:

- prenovu izobraževalnih programov srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja ter višješolskih študijskih programov;
- razvoj novih ter spodbujanje obstoječih modelov sodelovanja z delodajalci pri izvajanju izobraževalnih programov, vključno z vajeništvom in z izvajanjem praktičnega usposabljanja z delom pri delodajalcih ter z vzpostavitvijo digitalno podprtih učnih mest;
- razvoj sodobnih modelov poklicne pedagogike in didaktike.

Poleg **modernizacije** se izvajajo aktivnosti za večjo prepoznavnost, privlačnost in konkurenčnost **poklicnega izobraževanja preko promocijskih aktivnosti**, kot so predstavitev poklicev in šol, tekmovanja v poklicnih spretnostih, in zagotavljanje promocije na digitalnih in klasičnih medijih, z izvajanjem aktivnosti za promocijo deficitarnih poklicev ter seznanjanje zainteresirane javnosti s poklici prihodnosti.

Na področju osnovnošolskega izobraževanja je v pripravi sprememba **Zakona o osnovni šoli**, ki bo:

- uveljavila spremembe na področju nacionalnega preverjanja znanja (umestitev nacionalnega preverjanja znanja za tretješolce ter umestitev možnosti upoštevanja dosežkov pri nacionalnem preverjanju znanja kot eno izmed meril za izbiro kandidatov v primeru omejitve vpisa v programih srednješolskega izobraževanja);
- uvedla poučevanje dveh tujih jezikov v obveznem programu - prvi tuji jezik (angleščina ali nemščina) se kot obvezni predmet uvede v 1. razred osnovne šole, drugi tuji jezik kot obvezni predmet pa se uvede v 7. razred, s čimer bomo skozi vzgojno-izobraževalni proces spodbujali večjezičnost;
- uvedla nov koncept razširjenega programa osnovne šole (vzpostavila boljše povezanost obveznega in razširjenega programa OŠ ob upoštevanju sodobne paradigme pri

organizaciji in izvedbi razširjenega programa in zagotavljanju enakih izobraževalnih možnosti, usklajenih z interesi, zmožnostmi in potrebami skupin učencev in posameznikov;

- uvedla sistemske spremembe za izobraževanje učencev na domu.

Spremembe Zakona o osnovni šoli bodo omogočile tudi **spremembo vpisnih pogojev (meril za vpis kandidatov ob omejitvi vpisa v program) v srednjo šolo**, na način, da bodo upoštevani tudi dosežki nacionalnega preverjanja znanja, kar zahteva prilagoditev srednješolske zakonodaje.

V decembru 2022 je bila imenovana tudi delovna skupina za pripravo **Nacionalnega programa za vzgojo in izobraževanje za obdobje 2023 – 2033**. S tem programskim dokumentom želi vlada nasloviti razvojna vprašanja, ki jih zgoraj omenjene prenove ne naslavlajo:

- družbeni razvoj ter vloga vzgoje in izobraževanja,
- zagotavljanje varnega in spodbudnega okolja za optimalni razvoj posameznika,
- poučevanje, učenje, spremljanje napredka ter preverjanje in ocenjevanje znanja,
- strokovni in karierni razvoj zaposlenih v vzgoji in izobraževanju,
- sistem ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti in
- vzgojno-izobraževalni sistem.

V pripravi so že podlage za izvedbo različnih razvojnih projektov – ukrepov v okviru Evropske kohezijske politike 2021–2027, predvsem na področju digitalizacije in na področju naslavljanja vprašanj pomanjkanja kadra v vzgoji in izobraževanju. **Na področju kadrov** so v načrtu:

- aktivnosti za zviševanje ugleda vzgojiteljskih in učiteljskih poklicev in promocija teh poklicev ter
- posodobitev sistema kariernega razvoja strokovnih in vodstvenih delavcev (s ciljem nasloviti začetno izobraževanje, mentorstvo, uvajanje v poklic in delo, načrtovanje in vodenje lastne karierni poti, napredovanje v poklicu, nadaljnje izobraževanje in usposabljanje, podpora in položaj ravnateljev).

Poleg tega se načrtuje tudi **sprememba Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja**, na način, ki bi olajšal vstopne pogoje za začetek kariere na pedagoškem področju. Med ključne ukrepe na področju izobraževanja spada tudi projekt **Usposabljanje strokovnih in vodstvenih delavcev v vzgoji in izobraževanju za krepitev digitalnih kompetenc, kompetenc za trajnostni razvoj ter finančne pismenosti**, katerega cilj je načrtovanje, razvoj, priprava in izvedba programov usposabljanj strokovnih in vodstvenih delavcev v vzgoji in izobraževanju, ki izvajajo javno veljavne programe, za dvig in krepitev digitalnih kompetenc ter temeljnih vsebin računalništva in informatike, kompetenc za trajnostni razvoj in finančne pismenosti.

V slovenskem izobraževalnem prostoru je bil v letu 2022 sprejet **Slovenski akcijski načrt digitalnega izobraževanja – ANDI**, s katerim se načrtujejo naslednji ključni vplivi na vzgojno-izobraževalni sistem:

- dvig digitalnih kompetenc strokovnih in vodstvenih delavcev,
- razvoj kompetenc učečih se skupnosti,
- priprava e-vsebin,
- personaliziran virtualni učni prostor.

V podporo aktivnostim je predvidena nadgradnja celovitega podpornega okolja za **dvig digitalizacije izobraževanja**: infrastruktura, platforme, e-vsebine in e-skupnosti, vodenje šol in javnih zavodov, ter naslavljanje izzivov kibernetike varnosti.

V načrtu je tudi **vzpostavitev sistema oziroma aplikacije za spremljanje zaposljivosti diplomantov poklicnega in strokovnega izobraževanja**, ki bo omogočala prenos podatkov med deležniki, avtomatsko kreiranje poročil in digitalizirano hrambo vseh dokumentov, vključno z modulom za anketiranje študentov, predavateljev in drugih deležnikov ter modulom za vodenje in spremljanje praktičnega izobraževanja.

Na področju izobraževanja odraslih ministrstvo pripravlja ukrep **finančne pismenosti**. Namen je opremiti učeče se s kompetencami, pomembnimi za soočanje z aktualnimi izzivi in izzivi prihodnosti (finančno pismenostjo) za krepitev odpornosti izobraževalnega sistema. Hkrati pa s tem izboljšati usklajenost kompetenc z zahtevami trga dela.

Posebna pozornost bo namenjena izobraževanju in usposabljanju zaposlenih delavcev in promociji vseživljenjskega učenja z namenom večanja znanj in kompetenc zaposlenih. S tem se povečuje možnost ohranitve zaposlitve v primerih sprememb načina opravljanja dela, ki so posledica digitalnega in zelenega prehoda.

Državni zbor je v letu 2022 sprejel **Resolucijo o nacionalnem programu visokega šolstva do 2030** z vizijo »Zeleni in ustvarjalni razvoj visokošolske dejavnosti, temelječ na odličnosti in odprtosti za dobrobit širše družbe«. Gre za ključni strateški dokument za oblikovanje kakovostnih ciljev, meril, ukrepov in politik na področju slovenskega visokošolskega prostora. Usmeritev slovenskega visokega šolstva je z delovanjem v okviru EU postati v svetovnem merilu uspešna in na znanju temelječa družba z odličnim visokim šolstvom in odlično raziskovalno dejavnostjo znotraj visokošolskih zavodov.

V letu 2023 se bo izvajal **Akcijski načrt uresničevanja Resolucije 2022-2024**, ki daje poudarek na zelenem, vključujočem, odpornem in inovativnem visokem šolstvu. To mora aktivno prispevati, da se bodo prihodnje in sedanje generacije naučile živeti v sožitju z naravo in razumeti, kako naša dejanja vplivajo na okolje in ga soustvarjajo. Z uporabo tehnologije in napredka se lahko zmanjša vpliv na okolje, hkrati pa moramo kot družba graditi odpornost, da se bomo lahko prilagodili podnebnim spremembam brez večjih družbenih pretresov.

Vezano na uresničevanje ukrepov iz Resolucije za internacionalizacijo slovenskega visokega šolstva bo sprejeta **Strategija internacionalizacije visokega šolstva in znanosti v Republiki Sloveniji 2030**, ki se posveča ključnim vidikom krepitve visokošolskega in znanstvenoraziskovalnega mednarodnega sodelovanja slovenskih visokošolskih profesorjev in strokovnih sodelavcev. Strategija določa skupne geografske in prečne usmeritve na obeh področjih ter specifične prioritete za visoko šolstvo in znanost, ki so skladne z mednarodnimi trendi in usmeritvami EU.

S projektom **Razvoj delovnih kompetenc zaprtih oseb** se bo do konca leta 2023 nadaljevalo izvajanje ukrepa za zmanjšanje socialne izključenosti nizko usposobljenih zaprtih oseb v zavodih za prestajanje kazni zapora, kjer se jim omogoča pridobitev formalne strokovne in poklicne izobrazbe (na ravni nižjega, srednjega poklicnega in srednje tehničnega izobraževanja), znanja in spretnosti za poklice (usposabljanje za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije) ter vključevanje v delovne terapije (za ohranjanje delovnih navad in spretnosti).

3.1.4. Socialna politika

Po podatkih Statističnega urada Slovenije je bila stopnja tveganja revščine v letu 2021 11,7 odstotna in se je v primerjavi z letom prej znižala za 0,7 odstotne točke. Dohodkovna neenakost v Sloveniji je med najnižjimi v EU, po merilih premoženjske neenakosti pa se Slovenija uvršča okoli sredine držav EU, ki so članice OECD. Nizko dohodkovno neenakost v Sloveniji že vrsto let kaže tudi Ginijev količnik. Ta je leta 2020 znašal 0,235, kar je druga najnižja vrednost v EU².

Tveganje revščine se je v splošnem zmanjšalo predvsem zaradi povečanja zaposlenosti, socialni transferji pa so tveganje revščine dodatno blažili. Zmanjševanje tveganja revščine pa je neenakomerno in počasnejše v gospodinjstvih z nizko stopnjo izobrazbe, brezposelnimi in pri starejših.

Sistem pravic do javnih sredstev je obsežen in razvejan med mnoge deležnike oziroma izplačevalce posameznih pravic in zato lahko predstavlja oviro upravičencem pri uveljavljanju pravic. V prihodnje bo tako pozornost namenjena posodobitvi in povečanju odzivnosti sistema socialnega varstva na način poenostavitve postopkov odločanja o pravicah iz javnih sredstev in zagotavljanju lažjega in učinkovitejšega odločanja ter manjši administrativni obremenjenosti centrov za socialno delo, z namenom okrepitve socialnega dela pomoči potrebnim.

V okviru **Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022 – 2030** (ReNPSV22-30), strateškega dokumenta razvoja sistema socialnega varstva in socialne zaščite države, se med ukrepi za zmanjšanje tveganja revščine in povečanja socialne vključenosti načrtuje tudi **ukrep posodobitve in povečanje odzivnosti sistema socialnega varstva** z namenom, da bi socialno delo in podpora pomoči potrebnim postala bolj usmerjena in administrativno manj obremenjena. V ta namen vlada načrtuje poleg poenostavitve socialne zakonodaje (glede pridobivanja prejemkov iz naslova javnih sredstev ter spremljanje ustreznosti višine socialnih transferjev in zagotavljanje, da jih prejmejo vsi, ki so do njih upravičeni (t. i. pokritost)), **tudi razvoj in nadgradnjo socialnovarstvenih storitev ter programov s poudarkom na krepitvi storitev v skupnosti glede na spremenjene, poglobljene in vse bolj kompleksne potrebe posameznikov in družin**. Storitve se bodo nadgradile in povezale z rednim terenskim neposrednim socialnim delom in mobilno službo. Z namenom razbremenitve glavne pisarne centrov za socialno delo pa bo predlagana izvedba elektronskega vročanja odločb in informativnih izračunov, tam kjer je to mogoče. V kontekstu krepitve neposrednega terenskega dela in individualne obravnave posameznikov se bo preučilo tudi možnosti dodatne kadrovske krepitve centrov za socialno delo.

V okviru sredstev programa evropske kohezijske politike 2021-2027 ministrstvo načrtuje **ukrep posodobitve sistema socialnega varstva ter varstva otrok in družin z namenom večje učinkovitosti, dostopnosti in kakovosti storitev za vključenost ciljnih skupin**. Pričakovan učinek ukrepa je zmanjševanje in preprečevanje socialne izključenosti, bolj poglobljeno delo z uporabniki s kompleksnejšimi potrebami.

Z uvedbo **informativnega izračuna in avtomatizacije postopkov odločanja** se približna tretjina odločb za letne pravice pripravi v samem sistemu brez posega zaposlenih in še tretjina odločb z minimalnimi vložki zaposlenih na centrih za socialno delo. Z namenom poenostavitve postopkov in namenom povečanja socialne varnosti posebej ranljivih ciljnih skupin, v okviru katere prevladujejo starejši in invalidi, invalidsko upokojene osebe ter samske upokojenke in upokojenici, bo ministrstvo

² UMAR: Poročilo o razvoju 2022, str. 74

proučilo spremembo ureditve pravice do varstvenega dodatka in sicer tako, da bo dosegel vse potencialne upravičence ter da bo v večji meri prispeval k odpravljanju revščine med upokojenci in med za delo nezmožnimi posamezniki. Ministrstvo predlaga podaljševanje pravice do varstvenega dodatka predlaga podaljševanje pravice do varstvenega dodatka po uradni dolžnosti, ter da če je oseba upravičena do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, je hkrati upravičena do pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, ki nadomešča dopolnilno zdravstveno zavarovanje.

Nadaljnja pozornost bo posvečena **dolgotrajnim prejemnikom denarne socialne pomoči, težje zaposljivim dolgotrajno brezposelnim osebam in osebam z različnimi kompleksnimi težavami in ranljivostmi**, ki jih ogroža socialna izključenost, katerih težave in stiske se bodo poleg neposrednega socialnega dela na centrih za socialno delo naslavljala tudi z izvajanjem programov socialne aktivacije in socialnega vključevanja, ki bodo omogočila ustrežnejše oblike zaposlitve in povečala vključenost v družbo.

Z namenom **blaženja energetske in splošne revščine** je bil najranljivejšim skupinam prebivalstva, vključno z upokojenci, ki so prejemniki socialnih transferjev, zagotovljen energetski dodatek, ki se lahko uveljavlja na centrih za socialno delo do konca februarja 2023. V novembru in decembru 2022 je bil upokojencem in prejemnikom nadomestil iz invalidskega zavarovanja izplačan draginjski dodatek v obliki povečanja dela prejemkov v višini 4,5 odstotka. V februarju so bile pokojnine usklajene v višini 5,2 odstotka, uskladitev pa učinkuje od začetka leta 2023.

Zakonska zaveza države za povečanje dostopnosti do uporabe vseh javnih objektov je jasna, saj je Zakon o izenačevanju možnosti za invalide predvidel 15-letni prehodni rok za odpravo vseh grajenih ovir za dostop do objektov v javni rabi, kar bo olajšalo dostop vsem ranljivejšim skupinam. Prehodni rok se izteče decembra 2025, zato bo temu namenjena dodatna pozornost.

3.1.5. Družinska politika

Stopnja tveganja socialne izključenosti se je povečala za vse starostne skupine, a ostala za otroke in mlade najnižja v EU. Slovenija beleži najnižji delež otrok mlajših od 18 let izpostavljenih tveganju revščine in socialne izključenosti v EU v letu 2020, ki znaša 11 odstotkov. V primerjavi z EU so tveganju revščine manj izpostavljena veččlanska gospodinjstva, gospodinjstva z otroki in gospodinjstva z odraslimi člani.

V letu 2022 je bilo v Sloveniji eno izmed prioritarnih področij usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. **Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih**, ki uvaja 60 dni neprenosljivega starševskega dopusta za očete, tako da bi imel oče skupaj s 15 dnevi očetovskega dopusta še 75 dni neprenosljivega dopusta. Obdobje dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva v primeru nege in varstva vsaj dveh otrok se bo podaljšalo do osmega leta starosti najmlajšega otroka. Krajši delovni čas zaradi varstva otroka bosta lahko po novem koristila oba starša hkrati, vendar pri tem ne smeta preseči 20 ur tedensko. Maksimalna **višina starševskega nadomestila** je trenutno določena kot 2,5-kratnik vrednosti povprečne mesečne plače v Sloveniji z uskladitvami na podlagi zakona, ki ureja usklajevanje transferjev posameznikom in gospodinjstvom. S spremembo Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih se bo podatek o povprečni plači za preteklo leto pridobival neposredno od Statističnega urada Republike Slovenije (SURS), zato ne bo več razlike med zneskom, objavljenim na SURS in zneskom upoštevanjem uskladitve po veljavnem zakonu. Upoštevanje drugačne (višje) višine povprečne plače bo to torej vplivalo tudi na dvig maksimalne višine starševskega nadomestila.

V zvezi z otroškimi dodatki in davčnimi olajšavami za vzdrževane družinske člane (otroke) bo izvedena analiza stanja, na podlagi katere bo mogoče oceniti vpliv teh ukrepov na družinsko in socialno politiko ter pripraviti ustrezne ukrepe.

V letu 2023 bomo v Sloveniji pristopili tudi k preučitvi **ustreznosti ureditve preživninskega sistema** v zakonodaji in uporabi v praksi. Preživnine se skladno z veljavno zakonodajo določajo glede na potrebe preživninskega upravičenca na eni strani in glede na zmožnosti preživninskega zavezanca na drugi strani. Pri Inštitutu za socialno varstvo bo izvedena analiza, katere cilj je oblikovanje metodologije za določanje minimalne preživnine v Sloveniji. Oblikovana bo tudi metodologija za določanje stroškov oziroma potreb na strani otroka. Na podlagi teh izsledkov bodo pripravljene sistemske rešitve na področju preživnin ter izvedene spremembe v praksi.

Na področju **dela z družino se v okviru centrov za socialno delo** načrtujejo večletni ukrepi, s katerimi se bo okrepilo strokovno delo strokovnih delavcev in delavk v praksi. Oblikujemo ukrepe na različnih področjih dela z družino, pri čemer bodo dodatno financirana izobraževanja strokovnih delavcev na centrih za socialno delo za izvajanje programov za delo z družinami (novi pristopi na področju starševskih kompetenc, podpora posameznikom in družinam pri raznovrstnih stiskah idr.). Pristopili bomo h kadrovske okrepitvi centrov za socialno delo, kar bo omogočilo več preventivnega in terenskega dela oziroma neposrednega dela z družinami, pri čemer bodo v prakso vključeni novi koncepti dela z družinami skozi strokovno spremljanje, mentoriranje in podporo strokovnim delavcem. Okrepljeno bo strokovno delo na različnih področjih, pri čemer bo posebna pozornost namenjena področju nasilja v družini, rejništva, skrbništva ter drugim javnim pooblastilom, ki so podeljena centrom za socialno delo.

3.1.6. Stanovanjska politika

Rast cen stanovanjskih nepremičnin je v Sloveniji visoka in presega povprečje EU. V letu 2021 je bila 8,6 odstotna, v letu 2022 pa se je še pospešila in dosegla 13,3 odstotka. Rast cen je poganjalo zadolževanje prebivalstva, ki je v celoti še vedno nizko in nižje od EU povprečja, a ga v zadnjih letih zaznamuje hitra rast, ki močno presega EU povprečje. Zato Banka Slovenije v zadnjem Poročilu o finančni stabilnosti ocenjuje tveganja, ki izhajajo iz trga nepremičnin kot povečana in v veliki meri izhajajo iz precenjenosti stanovanj, njihove rasti in pa hitre rasti zadolževanja.

Poleg rasti cen pa je ključna značilnost makroekonomskega okvira zaostajanje ponudbe za povpraševanjem ter izrazita volatilitnost stanovanjske preskrbe. Slovenija ima manj stanovanj na 1000 prebivalcev od EU povprečja (410 stanovanj v letu 2020, 495 pa je EU povprečje), hkrati pa gradi tudi manj stanovanj na 1000 prebivalcev kot je povprečje EU (1,5 leta 2020 v Sloveniji in 4,0 v EU). Gradnjo pravnih oseb zaznamujejo izrazita nihanja, hkrati pa je v zadnjih letih močno upadla gradnja fizičnih oseb, ki je v preteklosti delovala kot stabilizator stanovanjskega trga. Gradnja javnih najemnih stanovanj zaostaja za potrebami, kar je posledica zelo nizkih izdatkov države za stanovanjsko področje, ki zaostajajo za povprečjem EU.

Za Slovenijo je značilen tudi visok delež lastništva stanovanj (višji od EU povprečja) in odsotnost drugih načinov rešitve stanovanjskega vprašanja.

Ključna politika na stanovanjskem področju je vezana na okrepitev gradnje javnih najemnih stanovanj in vzpostavitev stabilnega, predvidljivega in koordiniranega sistema gradnje javnih najemnih stanovanj. V pripravi je **stanovanjska reforma**, ki bo pospešila gradnjo javnih najemnih stanovanj z zagotovitvijo stabilnega sistemskega javnega financiranja državnih in občinskih

stanovanjskih skladov (preko obstoječega sistema Stanovanjskega sklada RS in občinskih stanovanjskih skladov) v komplementarni kombinaciji z uporabo nepremičnin nekdanjega DUTB v okviru Slovenskega državnega holdinga in aktivacijo trga zasebnega kapitala (predvsem pokojninski skladi, zavarovalnice in obveznice). Ugodni javni povratni vir in aktivacija zasebnega kapitala z dolgoročno vzdržnim donosom v okviru upravljavca kapitalskih naložb države bosta temelj financiranja javne stanovanjske gradnje najemnih stanovanj. Drug temelj reforme pa predstavlja **oblikovanje koordiniranega sistema javne gradnje**, ki bo imel enoten način delovanja in katerega temelj bo predstavljala prepletena mreža akterjev. Jedro reforme predstavlja prilagoditev stanovanjske zakonodaje s ciljem poenotenja in optimizacije delovanja javnega najema (izvajanje razpisov, določanje najemnine, delovanje akterjev...), ki jo bo dopolnjevalo snovanje mreže akterjev na terenu in dvigom učinkovitosti njihovega delovanja (oblikovanje enotnega informacijskega sistema, krepitev zmožnosti lokalnih skladov in njihove regijske umeščenosti, podpora pri razvoju projektov, krepitev zmožnosti celotne mreže akterjev...). V okviru tega cilja stabilne letne preskrbe pa zasledujemo tudi cilj izgradnje 5000 stanovanj do leta 2026, kar je cilje iz Načrta za okrevanje in odpornost. Pomemben del drugega temelja je tudi krepitev koordinacije na stanovanjskem področju prek medresorskega sodelovanja ter sodelovanja z različnimi deležniki. Tretji temelj pa predstavlja urejanje stanovanjskega trga z namenom krepitev varnosti in dostopnosti bivanja.

3.1.7. Zdravstveni sistem

Slovenija ima sistem obveznega socialnega zdravstvenega zavarovanja in enega samega javnega zavarovalca – Zavod za zdravstveno zavarovanje (ZZZS), ki zagotavlja skoraj univerzalno pokritost. Sistem zdravstvenega zavarovanja temelji v največji meri na javnih sredstvih, predvsem socialnih prispevkih in zadnja leta transferju iz državnega proračuna. Ostali viri se v največji meri nanašajo na zdravstvene zavarovalnice, ki nudijo dodatno zdravstveno zavarovanje ter gospodinjstva.

Izdatki sektorja država za zdravstvo so v Sloveniji leta 2012 znašali 6,9 % BDP in so se v desetih letih povečali na 8,1 % BDP, kar je enako, kot je znašalo povprečje držav članic EU 27 v letu 2021. Slovenija je v letu 2020 imela 3,3 zdravnikov na 1000 prebivalcev, kar je 0,7 zdravnikov pod povprečjem EU27. Pri številu medicinskih sester na 1000 prebivalcev je Slovenija z 10,5 medicinskimi sestrami na 1000 prebivalcev nad povprečjem EU27 (8,3).

V zadnjih nekaj letih so se zdravstveni izdatki na prebivalca nekoliko povečali, vendar ostajajo precej nižji od deleža v EU kot celoti in kot poraba, izražena kot delež BDP. Javno financiranje zdravstvenega sistema je leta 2019 pomenilo 73 odstotkov zdravstvenih izdatkov. Neposredni izdatki so med najnižjimi v EU, predvsem zaradi široke uporabe dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja za kritje doplačil. Tekoči izdatki za zdravstveno varstvo (tj. izdatki brez investicij), ki predstavljajo izdatke za končno potrošnjo zdravstvenih storitev in blaga, so bili za 7,2 odstotka višji kot v letu 2019 in so znašali nekaj več kot 4,4 mrd EUR. V odstotnem deležu od BDP (9,4 %) so bili za skoraj eno odstotno točko večji kot leto prej. Največ sredstev je bilo porabljenih za kurativno zdravljenje in za zdravila ter drugo medicinsko blago. Velik delež pa predstavlja tudi strošek absentizma.

Iz analize stanja zdravstvenega sistema, ki jo je pripravilo Ministrstvo za zdravje januarja 2023 izhajajo ključni izzivi, ki jih moramo nasloviti v okviru prenove zdravstvenega sistema. Povzeti so po vsebinsko zaključenih sklopih s predvideno časovno izvedbo.

Prvi korak je **digitalizacija zdravstvenega sistema**. Do konca julija 2023 bo sprejet Zakon o zdravstvenem informacijskem sistemu, katerega glavni namen je, da bodo vsi izvajalci morali uporabljati nacionalni centralni zdravstveni informacijski sistem (e-karton) na standarden način in podatke pošiljati v enotno, centralno bazo podatkov, ki bo transparentna in javna za vse uporabnike, zdravstvene storitve in podatki pa se ne bodo podvajali. Pacient bo uporabljal biometrično osebno izkaznico, ki bo nadomestila zdravstveno kartico, svoje zdravstvene podatke bo imel na enem mestu in nadzor nad njimi. Predvidena implementacija zakona s 1.1.2024.

Drugi korak je **strukturna prenova Zavoda za zdravstveno zavarovanje** z Zakonom o ZZZS, ki bo sprejet do konca julija 2023. Z zakonom postavljamo prvega od potrebnih korakov do vloge ZZZS kot središčne točke zdravstvenega sistema, da lahko postane aktivni kupec zdravstvenih storitev ter kot tak izvršuje svoje poslanstvo, da po načelih solidarnosti, socialne pravičnosti in nepridobitnosti omogoča zavarovanim osebam enake možnosti dostopa do kakovostnih zdravstvenih storitev in drugih pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja ter da v imenu in za račun zavarovancev kupuje programe zdravstvenih storitev, zdravila in medicinske pripomočke, ki omogočajo učinkovito in kakovostno oskrbo zavarovanih oseb. Predvidena implementacija 1.9.2023.

Tretji korak je zakonodaja, ki bo naslovlila področje problematike **družinske in urgentne medicine** ter absentizma. Zakonodaja bo pripravljena za javno razpravo do konca junija 2023. Prenova bo vključevala področja redefiniranja timov družinske medicine, administrativne razbremenitve in prenosa kompetenc, postavitve regionalne mreže na temelju območnih enot ZZZS, poenoteno organizacijo urgentnih centrov ter področje kakovosti in varnosti pacientov. Cilj je razbremenitev družinskih zdravnikov, vključitev specialistov medicine dela v regulacijo **absentizma**, vzpostavitve enotnega izvedenskega organa in jasne delitve nalog in obveznosti med Zavodom za zdravstveno zavarovanje Republike Slovenije in Zavodom za invalidsko in pokojninsko zavarovanje. Istočasno bo Ministrstvo za zdravje pripravilo zakonodajni predlog, ki bo moderniziral **sistem nadzora in vodenja javnih zavodov** z namenom povečanja učinkovitosti in optimizacije delovanja. Predvidena implementacija v sistem 1.1.2024.

Vzporedno prvim trem korakom prenove zdravstvenega sistema, bo Ministrstvo za zdravje v sodelovanju z reprezentativnimi sindikati naslovlilo **plačni sistem** za zdravstvene delavce.

Drugo polovico leta 2023 bo Ministrstvo za zdravje namenilo področju ureditve **koncesionarstva in koncesij** ter celoviti prenovi financiranja zdravstva. Upoštevajoč regionalno postavitve mreže potreb zdravstvenih storitev na vseh ravneh bomo sprejeli odločitev glede sprememb sistema koncesij oz. iskali ravnovesje pri izvajanju javnih zdravstvenih storitev med javnimi zavodi (občinskimi in državnimi) ter zasebnimi izvajalci v javnem sistemu. **Prenova financiranja zdravstva** bo vključevala strukturno prenavo in nadgradnjo zdravstvenega zavarovanja, opredelitev pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, redefiniranje novih finančnih virov na področju zdravstva, predlog ukinitve sedanje oblike dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja oz. ustrezno preoblikovanje dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, spremenjene obračunske modele glede na kakovost opravljene storitve, opredelitev vlog deležnikov v zdravstvenem sistemu, z namenom zagotovitve stabilnega in vzdržnega financiranja zdravstva. Z namenom vzpostavitve **centraliziranega javnega naročanja** bomo pripravili transparenten in učinkovit model nabave medicinskega materiala, opreme in zdravil, zpostavili centralni register referenčnih cen zdravstvenega materiala in opreme ter okrepili nadzor nad izvajanjem skupnih javnih naročil. Implementacija rešitev v sistem je predvidena 1.1.2025.

Ministrstvo vzporedno ključnim in izpostavljenim vsebinam, ki po korakih predstavljajo postopno in merjeno prenovo zdravstvenega sistema, obenem posveča pozornost in pripravlja zakonodajne ukrepe še na številnih drugih področjih, ki jih na kratko povzemamo:

- **področje kadrov v zdravstvu**, kjer bomo zasnovali rešitve za zagotovitev stabilnosti javnega zdravstvenega sistema, predvsem z določitvijo standardov in normativov dela za vse ključne poklicne skupine v zdravstvu ter digitalizirano vzpostavljenim nadzorom nad obremenitvijo kadra v zdravstvu, pri čemer bo določena maksimalna mesečna urna obremenitev;
- **področje duševnega zdravja**, s sprejemom najprej novele Zakona o duševnem zdravju ter pripravo novega Zakona o duševnem zdravju, sprejeli bomo tudi Zakon o psihoterapevtski dejavnosti
- **področje javnega zdravja**, pri čemer izpostavljam novo Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov, Zakon o gojenju, prometu in rabi konoplje za medicinske namene, aktivnosti povezane z letom duševnega zdravja (primer: Ambasadorji zdravja), nadaljevali bomo s programi za krepitev zdravja ob sodelovanju različnih deležnikov in nevladnih organizacij ter nadaljevali s prenovo in posodobitvijo sistema zVem;
- **področje poklicnih bolezni**, sprejeli smo pravilnik, ki smo ga v Republiki Sloveniji čakali 30 let;
- **enotni klicni center za podporo uporabnikom zdravstvenega sistema**, fazno bomo dodajali vsebine, z namenom olajšanja krmarjenja uporabnikov po sistemu zdravstvenega varstva;
- **področje dostopnosti**, nadaljevali bomo z aktivnostmi na področju začasnega ukrepa uvedbe **ambulant za neopredeljene**;

Med pomembnejšo že sprejeto zakonodajo leta 2022 ter ukrepe, ki so že izvajanju in katerih učinke spremljamo tudi v tem letu štejemo **Zakon o nujnih ukrepih za zagotovitev stabilnosti zdravstvenega sistema**, katerega namen je z interventnimi ukrepi v najkrajšem času stabilizirati zdravstveni sistem, ga okrepiti in pacientom, ki čakajo preko najdaljše dopustne čakalne dobe, zagotoviti primerno zdravstveno obravnavo. V zakonu je urejena tudi profesionalizacija upravljanja javnih zdravstvenih zavodov in zagotovljena močnejša vloga svetov zavodov tudi prek spremenjenih pristojnosti in sestave ter vzpostavljena jasna odgovornost ter obveznost izvajanja vsakoletne notranje revizije kot izvajanja revizije računovodskih standardov, krepita nadzor in vzpostavljata temelje za obdelavo stroškovnih podatkov. Sprejet je bil dogovor za izvajanje zdravstvenih storitev v mreži javne zdravstvene službe, prenos na drug zdravstveni kader z namenom razbremenitve in zagotovitev plačil po realizaciji (za stabilno delovanje in večjo dostopnost). **Zakon o nujnih ukrepih za zajezitev širjenja in blaženja posledic nalezljive bolezni COVID-19** na področju zdravstva poleg ukrepov, ki se nanašajo izključno na obvladovanje COVID-19, določa tudi ukrepe, ki posegajo v organizacijo zdravstvene dejavnosti. Definira tudi nekaj dodatkov npr. za izbiro specializacije iz družinske medicine z namenom spodbuditi mlade zdravnike k izbiri navedene specializacije in s tem (po končani specializaciji) okrepiti primarno raven zdravstvene dejavnosti z dodatnimi timi družinske medicine, financiranje dodatnih specializacij iz klinične psihologije, s čimer se bo zagotovila večjo dostopnost do storitev duševnega zdravja ter podaljšanje plačilnih rokov v javnih zdravstvenih zavodih. Ključni namen zakona pa je bil, da zdravstveni sistem ostane odprt in dostopen ter se postopoma vrne najmanj na delovanje iz leta 2019, učinki zakona so vidni.

Med pomembnejše že sprejete **podzakonske akte**, katerih učinke merimo v letošnjem letu, moramo šteti: Uredbo o programih storitev obveznega zdravstvenega zavarovanja, zmogljivostih, potrebnih za njegovo izvajanje, in obsegu sredstev za leto 2023, Pravilnik o dopolnitvi in spremembi Pravilnika o naročanju in upravljanju čakalnih seznamov ter najdaljših dopustnih čakalnih dobah ter Pravilnik o preizkusu znanja slovenskega strokovnega jezika za zdravstvene delavce in zdravstvene sodelavce, ki opravljajo dejavnosti v zdravstveni in babiški negi.

Že sprejeti ali v fazi sprejemanja so še:

- **Strategija digitalnega zdravstva za Slovenijo**
- **Nacionalna strategije kakovosti in varnosti v zdravstvu (2023 - 2031);**
- **Strategije obvladovanja demence v Sloveniji do leta 2030;**
- **novih Akti o ustanovitvi javnih zdravstvenih zavodov.**

3.1.8. Dolgotrajna oskrba

Reforma dolgotrajne oskrbe v Sloveniji je nujna tako zaradi zagotavljanja kakovostnega življenja ljudem v vseh življenjskih obdobjih kot tudi zaradi demografskih trendov. V naslednjih desetletjih lahko v Sloveniji namreč pričakujemo neizbežno strmo rast potreb po dolgotrajni oskrbi (v nadaljevanju: DO). Demografske projekcije kažejo, da bo leta 2030 starejših od 65 let že skoraj četrtnina prebivalstva. Hkrati se hitro povečuje število ljudi, starejših od 85 let; ti naj bi do leta 2030 predstavljali že 3,3 odstotka prebivalstva (1,5 odstotka leta 2010). Naša država bo tako do konca prve polovice tega stoletja znotraj tretjine evropskih držav z največjim deležem starejšega prebivalstva (UMAR, 2021).

V luči družbenih sprememb je bil 9. 12. 2021 sprejet **Zakon o dolgotrajni oskrbi**.

Zaradi zakonskih pomanjkljivosti in nedoslednosti Zakona o dolgotrajni oskrbi, je bila sprejeta novela, ki je odložila izvajanje zakona. V tem letu se pripravljajo spremembe določenih rešitev na področju kadrov, financiranja, metodologije za oblikovanje cen, nabora storitev in vloge enotne vstopne točke, ki bodo omogočile enostaven prehod v nov sistem tako za izvajalce dolgotrajne oskrbe kot tudi za uporabnike. Ker se zavedamo pomena socialnih partnerjev, je sam proces priprave sprememb zastavljen na način, da bo v največji možni meri vključil zainteresirano javnost.

Prenovljen zakon bo zagotavljal, da bodo uporabniki prejeli storitve v skladu z njihovimi dejanskimi potrebami. S sistemsko ureditvijo področja bodo zagotovljena enotna merila za ugotavljanje upravičenosti do posameznih storitev in celostna obravnava oseb, upravičenih do dolgotrajne oskrbe v vseh okoljih, vključno s storitvami za krepitev in ohranjanje samostojnosti, krepitvijo aktivne vloge uporabnika ter podporo izvajalcem neformalne oskrbe.

V prvi vrsti je cilj spremeniti obstoječi zakon do te mere, da bo uresničljiv, obenem pa v njem zastaviti zaveze za doseganje dolgoročnih ciljev.

Veljavni zakon vzpostavlja sistem DO kot nov steber socialne varnosti, ki bo hkrati s spremembami drugih stebrov (zdravstva, socialnega in pokojninskega varstva) in dodatnimi javnimi viri zagotavljal uvajanje in izvajanje integrirane DO in ki bo ljudem čim dlje omogočal neodvisno življenje v domačem okolju. Na podlagi ugotovitev, da zakona ni mogoče izvajati v rokih in vsebini, kot ju predvideva, bodo pripravljene spremembe in dopolnitev zakona, s ciljem pričetka izvajanja s 1. 1. 2024 lahko začel uporabljati. Pomembno je spoznanje, da reforma DO ni le preureditev obstoječega sistema, temveč vzpostavitev novega stebra pravic, kar je izredno kompleksna naloga, obenem pa pomemben civilizacijski preboj naše družbe. Dobro uresničena reforma DO pomeni, da bodo vsakomur univerzalno zagotovljeni pogoji za kakovostno starost in staranje. Prav tako pomeni, da bo za vsakogar, ki DO v katerem koli življenjskem obdobju potrebuje, ta univerzalno dostopna kot kakovostna in dostojanstvena storitev.

Namen spremembe zakona je jasna in nedvoumna opredelitev splošnih pogojev za vstop v sistem dolgotrajne oskrbe ter zagotoviti, da bodo obstoječi uporabniki lahko neprekinjeno koristili storitve, ki jih potrebujejo. Zagotovljena bo ustrezna pravna podlaga za nadaljevanje izvajanja dejavnosti

obstoječim izvajalcem dolgotrajne oskrbe in omogočeno obstoječemu kadru, da nadaljuje svoje delo. Začelo se bo uvajanje skupnostne dolgotrajne oskrbe, torej oskrba na domu in ne institucionalno varstvo. S spremembo zakona bo tudi okrepljena vloga enotnih vstopnih točk, kjer bodo poleg izdelave ocene upravičenosti, na voljo vse ključne informacije o pravicah dolgotrajne oskrbe ter zagotovljena podpora in svetovanje. Na ta način bodo vstopne točke postale stičišče dolgotrajne oskrbe.

V zakonu bodo zastavljena izhodišča vizije dolgotrajne oskrbe, ki temelji na naslednjih ciljih:

- oskrba po meri človeka;
- zagotovitev virov za financiranje dolgotrajne oskrbe v okviru socialnega zavarovanja in s potrebnimi proračunskimi sredstvi, s ciljem izvajanja kakovostne, hitre in učinkovite oskrbe;
- razvoj DO v skupnosti (v prvi vrsti krepitev DO na domu), ob hkratni zagotovitvi enake dostopnosti do storitev DO, ne glede na kraj prebivanja oskrbovanca/zavarovanca;
- urediti področje oskrbovanih in prilagojenih stanovanj; zagotoviti kakovostno institucionalno oskrbo;
- zagotoviti dobre delovne pogoje v DO, vključno z oblikovanjem sprememb standardov in normativov zdravstvene in socialne oskrbe;
- digitalizacija DO.

Poglavitne kratkoročne spremembe zakona:

- zavarovanje za DO;
- primerljive pravice;
- metodologija za oblikovanje cen;
- enotna vstopna točka;
- določitev kadrovskih normativov in standardov
- register izvajalcev DO;
- opredelitev izvajanja socialno varstvenih storitev trenutnih izvajalcev institucionalnega varstva.

Poleg naštetih kratkoročnih sprememb, bo zakon opredelil tudi dolgoročne rešitve, ki se bodo uvajale postopoma in bodo skladne z širšo vizijo oskrba po meri človeka, razširjena in okrepljena mreža storitev v skupnosti, kakovostna oskrba v DSO, izboljšanje položaja kadrov v DO in digitalizirana dolgotrajna oskrba.

3.1.9. Plačna politika v javnem sektorju

Število javnih uslužbencev se povečuje, vendar spada Slovenija v skupino držav EU z najnižjo zaposlenostjo v javnih storitvah. Po deležu sredstev za zaposlene v BDP Slovenija sodi med države z nadpovprečnim deležem, na kar pa ne vpliva le višina plač, ampak tudi drugi prejemki za zaposlene (regresi, potni stroški,...), davčna obremenitev plač in tudi višina BDP³.

V oktobru 2022 je vlada z reprezentativni sindikati javnega sektorja dosegla dogovor o dinamiki rasti plač v javnem sektorju za leti 2022 in 2023 ter se obenem dogovorila, da se pristopi k **prenovi sistema plač v javnem sektorju**. Prenova plačnega sistema je komplementarni del prenove celotnega sistema javnega sektorja, katere cilj je povečati učinkovitost javnega sektorja in zagotoviti še bolj kakovostne in dostopne javne storitve. Vzporedno s prenovo plačnega sistema bo tako potekala prenova uslužbenskega sistema, ki bo zagotovila ukrepe upravljanja s človeškimi viri

³ Vir: Vladno gradivo Ministrstvo za javno upravo.

(seleksijski postopki, kompetenčni model, usposabljanja), katerih cilj bo zagotoviti boljše izrabo kadrovskih virov ter omogočiti motivacijo zaposlenih.

Prenova plačnega sistema bo predmet usklajevanja z reprezentativnimi sindikati javnega sektorja in bo sprejeta do konca leta 2023. Prenova plačnega sistema bo sprejeta kot celota, uveljavljena pa bo po posameznih delih, upošteva javnofinančne zmožnosti. Cilj prenove plačnega sistema je poleg ohranitve transparentnosti in javnofinančne obvladljivosti plačnega sistema, vzpostavitev sistema, ki bo upošteval specifične posameznih delov javnega sektorja ter skozi sistem večje variabilnosti, povezane z rezultati dela, deloval motivacijsko za zaposlene v javnem sektorju, obenem pa bo zmanjšal vpliv senioritete na višino plače javnega uslužbenca. Posledično pa bo tudi zaradi tega zaposlitev v javnem sektorju bolj privlačna za mlade strokovnjake.

3.2. RAST PRODUKTIVNOSTI

3.2.1. Digitalni prehod

Vlada je marca 2023 sprejela strategijo **Digitalna Slovenija 2030**. Strategija upošteva ambicije in načela EU, hkrati pa se osredotoča na ključne izzive Slovenije na področju digitalne preobrazbe in tako opredeljuje šest prednostih vsebinskih področij digitalne preobrazbe: gigabitna infrastruktura, digitalne kompetence in vključenost, digitalna preobrazba gospodarstva, pot v pametno družbo 5.0, digitalne javne storitve in kibernetična varnost. Digitalna Slovenija 2030 je osredotočena na človeka in okolje. Krovni cilj strategije je spodbujanje digitalne preobrazbe Slovenije v vseh segmentih – družbi, državi, lokalnih skupnostih in gospodarstvu.

V Strategiji Digitalna Slovenija 2030 je opredeljeno, da bo do leta 2030:

- Vsem gospodinjstvom zagotovljena pokritost z gigabitnim omrežjem.
- Vsem spodbujevalcem družbeno-gospodarskega razvoja, kot so šole, kulturne ustanove, prometna vozlišča in glavnim izvajalcem javnih storitev ter vsem podjetjem zagotovljena gigabitna povezljivost⁴.
- Vsaj 80 odstotkov prebivalcev imelo vsaj osnovne digitalne kompetence.
- 100 odstotkov ključnih javnih storitev zagotovljenih na spletu in dostopnih vsem uporabnikom.
- Vsaj 80 odstotkov ključnih javnih storitev, ki so dostopne na spletu, bo tudi opravljenih digitalno.

Te cilje v ospredje postavlja tudi **Strategija digitalnih javnih storitev 2030** (sprejeta konec leta 2022), ki bodo konkretizirani z **Akcijskim načrtom ukrepov**, ki bo sprejet v prvi polovici leta 2023.

Državni zbor je leta 2022 sprejel **Zakon o spodbujanju digitalne vključenosti**. Z novelo zakona se v letu 2023 uvaja mehanizem za zagotavljanje dostopa do računalniške opreme, s katerim bo ranljivim skupinam prebivalstva omogočena brezplačna izposoja osnovne računalniške opreme.

Na področju digitalne vključenosti so v letu 2023 načrtovani številni ukrepi na področju dviga kompetenc z izvedbo izobraževanj in usposabljanj različnih skupin prebivalstva. Zagotavljala se bo

---

⁴ Gigabitno povezljivost je treba razumeti kot stroškovno učinkovito simetrično internetno povezljivost, ki zagotavlja hitrost povezave k uporabniku in od uporabnika vsaj 1 Gb/s (povzeto po sporočilu Evropske komisije »Povezljivost za konkurenčen enotni digitalni trg – evropski gigabitni družbi naproti«).

pomoč državljanom pri uporabi elektronskih javnih storitev. Izvajali se bodo ukrepi za dvig digitalnih kompetenc nevladnih organizacij.

V NOO je vključen načrt, po katerem bodo do konca leta 2026 posodobljene in digitalizirane storitve za uporabnike, posodobljena in vzpostavljena **nova infrastruktura IT, optimizirani in digitalizirani procesi javne uprave** ter s tem vzpostavljeni pogoji za učinkovitejši način delovanja uradnikov in drugih strokovnjakov javnega sektorja. Z vlaganji v širokopasovno infrastrukturo bo izboljšana **digitalna povezljivost**. Vzpostavljena bo **enotna spletna vstopna točka do e-storitev** kot tudi drugi nujni pogoji za vzpostavitev okolja za širšo uporabo e-storitev javne uprave.

Za naslavljanje izzivov na področju digitalne pismenosti javnih uslužbencev se izvaja program **Krepitev digitalnih znanj in spretnosti javnih uslužbencev**. V skladu z Okvirom OECD za digitalne veščine in talente v javnem sektorju se bo nadaljeval razvoj programov usposabljanj za osnovno digitalno pismenost (digitalne veščine 21. stoletja), na novo pa bodo razviti programi usposabljanj za uporabniške digitalne veščine, socialno-emocionalne digitalne veščine, profesionalne digitalne veščine in vodstvene digitalne veščine.

Slovenija je v letu 2022 pričela izdajati **e-osebno izkaznico**. Upravičenci so vse osebe, starejše od 12 let. Elektronska osebna izkaznica vsebuje **digitalno potrdilo** za prijavo visoke ravni, potrdilo za prijavo nizke ravni ter kvalificirano digitalno potrdilo za e-podpis. Z elektronsko osebno izkaznico se lahko uporabnik preko sistema SI-PASS prijavi v e-storitve javne uprave. Pripravljena je bila dokumentacija za prigrasitev e-osebne izkaznice za čezmejno priznavanje, skladno z zahtevami EU Uredbe eIDAS. Uradni postopek prigrasitve se je pričel 13. 12. 2022 in bo trajal predvidoma 6 mesecev.

S spremembo **Uredbe o upravnem poslovanju** so organi državne uprave, samoupravne lokalne skupnosti in nosilci javnih pooblastil postali zavezani, da dokumente izdajajo le v elektronski obliki, prav tako je podrobno določen postopek poslovanja s kopijami dokumentov in poenostavljenega vizualiziranja elektronskih podpisov, če dokument podpiše več podpisnikov. Uredba je vzpostavila pravno podlago, ki osebam omogoča, da po elektronski poti neposredno (brez posredovanja uradnih oseb) pridobijo izpis iz uradne evidence.

Podatki predstavljajo ključno sestavino za gospodarsko rast, konkurenčnost, inovacije, ustvarjanje služb in družbeni napredek. Neosebne industrijske podatke in javne podatke je potrebno v kar največji meri ponuditi za ponovno uporabo in pri tem zagotoviti varstvo zakonitih javnih in zasebnih interesov. **Novela Zakona o dostopu do informacij javnega značaja**, ki je bila sprejeta v 2022, je na podlagi Direktive EU o odprtih podatkih določila t.i. zbirke podatkov visoke vrednosti, ki jih morajo države brezplačno dati na voljo zainteresiranim uporabnikom (gre za področja: geoprostorski podatki; opazovanje Zemlje in okolja; meteorološki podatki; statistični podatki; podjetja in lastništvo podjetij; mobilnost). Zakon narekuje tudi odpiranje raziskovalnih podatkov, ki so financirani iz javnih sredstev.

Prosto dostopni podatki morajo biti na voljo vsem deležnikom (javnemu in zasebnemu sektorju, zagonskim podjetjem, nevladnim organizacijam, novinarjem, akademski in raziskovalni skupnosti), katerim se bo s pomočjo podpornih mehanizmov pomagalo pri ponovni uporabi. V ta namen je potrebno dodelati strukture za upravljanje s podatki in razširiti zbirke kakovostnih podatkov za ponovno uporabo na način t.i. skupnih podatkovnih prostorov. Za bolj učinkovito upravljanje s podatki bo v letu 2023 vzpostavljeno omrežje skrbnikov podatkov (Data Stewards), ki bodo skrbeli

za bolj učinkovito rabo podatkov. Potrebno bo zagotoviti tudi varno uporabo podatkov za oziroma o otrocih.

Vlada je skladno z NOO sprejela **Strategijo digitalne transformacije gospodarstva**, katere namen je opredeliti potrebne razvojne korake in aktivnosti za večjo produktivnost in konkurenčnost preko uvajanja in povečanja uporabe najnaprednejših digitalnih tehnologij v slovensko gospodarstvo, krepitev kompetenc na področju načrtovanja, upravljanja in uporabe le-teh in preko spodbujanja povezljivosti in interoperabilnosti podatkov, tudi čezmejno. V obdobju do 2030 bodo resorna ministrstva izvajala ukrepe za doseg ciljev Strategije digitalne transformacije gospodarstva.

Na področju **krepitev povezljivosti** je vlada avgusta 2022 sprejela **Načrt razvoja gigabitne infrastrukture do leta 2030**, ki je strateški dokument Slovenije za vzpostavitev in spodbujanje uporabe gigabitne infrastrukture, ki bo omogočala gigabitno povezljivost. V Načrtu razvoja gigabitne infrastrukture je predvidena vrsta ukrepov, in sicer zakonodajnih, strateških, finančnih ter drugih ukrepov, ki investitorjem zagotavljajo predvidljivost zakonodajnega okolja, preglednost načrtovanja investicij, spodbujajo souporabo in skupno gradnjo infrastrukture, zagotavljajo zadostne količine radijskega spektra.

Nadaljuje se z izvajanjem **Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence** v Sloveniji do leta 2025. Da bi zagotovili čim hitrejši prenos domačega znanja skozi življenjski cikel, od raziskav do uporabnih proizvodov in rešitev, program opredeljuje 10 strateških ciljev, ki vključujejo podporo raziskovalnim in inovacijskim projektom, vzpostavitev ustrezne podatkovne in komunikacijske infrastrukture ter podporo referenčnim projektom na šestih prednostnih področjih (zdravje, industrija 4.0, digitalne javne storitve, jezikovne tehnologije, trajnostna proizvodnja hrane in okolje, prostorsko načrtovanje). Do konca leta 2023 bo vzpostavljen nacionalni observatorij za umetno inteligenco v Sloveniji, v pripravi pa je tudi model kazalnikov in metodologija za ocenjevanje in spremljanje raziskovalno razvojnega in inovacijskega potenciala deležnikov v Sloveniji na tem področju ter samega uvajanja umetne inteligence v zasebnem in javnem sektorju.

V letu 2022 je bila sprejeta **Strategija digitalne preobrazbe slovenskega turizma 2022-2026**. Vse bolj digitalna in trajnostna sedanost prinaša številne priložnosti, pa tudi nekatere izzive, ki jih bomo lahko najbolj uspešno naslovili z usklajenim in strukturiranim strateškim pristopom in povezovanjem najrazličnejših deležnikov s področja turizma in digitalizacije. Z implementacijo sodobnega digitalnega analitičnega orodja za merjenje učinkov turizma v vseh vodilnih destinacijah slovenskega turizma in merjenjem turističnih tokov za določitev nosilnih kapacitet vodilnih destinacij bomo nadgradili Zeleno shemo.

Na **področju kulture** se je v letu 2023 začela vzpostavitev oziroma nadgradnja infrastrukture dinamičnih e-storitev in aplikacij, ki bodo omogočile večjo dostopnost premične in nepremične kulturne dediščine, optimizacijo postopkov razglašanja kulturnih spomenikov, pridobivanje kulturnovarstvenih soglasij za posege v dediščino, pospešitev razvoja procesov in digitalnih rešitev za podporo e-arhiviranja, dostop do umetniških in informacijskih vsebin ter storitev za pridobivanje posameznih statusov, vključno s pridobivanjem in dodelitvijo javnih sredstev v digitalnem okolju.

Ministrstvo za pravosodje v letu 2023 razvija nov **informacijski sistem Centralne kazenske evidence, in nov sistem vpisnikov državnega odvetništva**. Prenavljajo se evidence, ki jih ministrstvo vodi po zakonih, in informacijski sistem Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij. V letu

2023 se nadaljuje tudi z aktivno promocijo izvajanja sodišču pridružene mediacije in usposabljanja in izobraževanja za pravosodne deležnike. Razvojne aktivnosti, ki potekajo tudi pri ostalih upravičencih operacije Učinkovito pravosodje (Vrhovno sodišče RS, Ustavno sodišče RS in Uprava za probacijo), bodo do konca leta 2023 prispevale k povečanju in izboljšanju učinkovitosti pravosodja kot celote.

Ministrstvo za pravosodje bo poleg Vrhovnega sodišča in Državnega odvetništva izvajalo ukrep zagotavljanja **celovitih pametnih digitalnih rešitev v pravosodju za državljane in podjetja**, v okviru katerega se bodo omogočile nadaljnje digitalne izkušnje poslovanja s sodišči (tako v konkretnem postopku kot tudi z zagotovitvijo spletne informacije o sodstvu, postopkih in pravni državi), z notarji (digitalizacija notarskih storitev) in z drugimi pravosodnimi organi.

Poleg tega bo Ministrstvo za pravosodje spodbujalo nadaljnje izobraževanje zaposlenih v pravosodju na področju gospodarskih sporov, izvajalo aktivnosti socialnega vključevanja za ranljivo skupino oseb na probaciji, za ranljivo skupino zaprtih oseb, mladoletnikov z izrečenim ukrepom oddaje v prevzgojni dom, izvajalo izobraževanja za zaprte osebe za pridobitev srednješolske izobrazbe in kvalifikacij, prekvalifikacije in nadaljnjo poklicno usposabljanje ter izvajalo programe nacionalnih poklicnih kvalifikacij in specialnih programov za zaprte osebe.

3.2.2. Raziskave, razvoj in inovacije (RRI)

V okviru strateških usmeritev na področju znanosti in inovacij si je Slovenija zadala ambiciozne razvojne načrte, med katerimi lahko izpostavimo uvrstitev v skupino držav vodilnih inovatorok na lestvici evropskega inovacijskega indeksa (EIS) do leta 2030. V letu 2022 je Slovenija na tej lestvici napredovala za dve mesti in se uvrstila na 13. mesto. Slovenija je dosegla 93,5 odstotka povprečja EU, s čimer se še vedno uvršča v skupino držav zmernih inovatorok, a se že približuje skupini močnih inovatorok. V primerjavi z letom 2021 je svoj položaj izboljšala za 4,2 odstotka.

Skladno s tem Slovenija v zadnjih letih sprejema ključne strukturne reforme, ki so usmerjene v posodobitev nacionalnega ekosistema znanosti in inovacij. Ena takšnih sprememb je sprememba sprejetega **Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti**.

Skladno s predlagano spremembo zakonodaje bo, na podlagi dveh dosedanjih agencij, in sicer Javne agencije RS za raziskovalno dejavnost in Javne agencije RS za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije – SPIRIT Slovenija, v Sloveniji vzpostavljena enotna izvršilna agencija (financer raziskovalne in inovacijske dejavnosti – RFO) za področje znanosti in inovacij, preko katere se bo zagotavljalo usklajeno financiranje znanstvenoraziskovalne in inovacijske dejavnosti.

V sklopu NOO se na področju RRI vzpostavlja nov model upravljanja, ki ga sestavljajo Razvojni svet, Programski odbor in različne delovne skupine za reševanje izzivov krepitve znanosti in inovativnosti, ter izboljševanja učinkovitosti vlaganj v RRI. Poleg izvajanja javnih razpisov bodo izvedene tudi ključne aktivnosti krepitve RRI ekosistema in sicer promocija znanosti in inovativnosti, ter dogodki informiranja, povezovanja in strateškega sodelovanja deležnikov inovacijskega ekosistema v Sloveniji.

V začetku leta 2023 vlada načrtuje sprejetje **Akcijskega načrta odprte znanosti**. Akcijski načrt je ključni strateški dokument Slovenije za področje raziskav in inovacij ter osnova za oblikovanje znanstvenoraziskovalnih in razvojnih politik. Vsebuje glavne strateške cilje na področju

znanstvenoraziskovalne in inovacijske dejavnosti in predstavlja proaktivno uveljavljanje načel odprte znanosti. Poleg ukrepov s področja odprte znanosti kot so učinkovito upravljanje in financiranje razvoja in zagotavljanja mednarodne skladnosti nacionalnega ekosistema odprte znanosti, uvedba sodobnih pristopov vrednotenja znanstvenoraziskovalne dejavnosti v skladu z načeli odprte znanosti ter zagotavljanje skladnosti rezultatov znanstvenih raziskav z načeli FAIR, akcijski načrt predvideva tudi spodbujanje razvoja občanske znanosti v Sloveniji. Poleg akcijskega načrta je v postopku sprejemanja tudi **Uredba o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti**, ki uvaja konkretne praktične rešitve, ki bodo omogočile Sloveniji polno mednarodno uskladitev.

Dobro delujoč RRI ekosistem in večja ter učinkovitejša vlaganja v RRI so eden ključnih temeljev za rast, razvoj in blaginjo gospodarstva in družbe ter za krepitev konkurenčnosti. Reforma vlaganj v RRI je usmerjena v večjo učinkovitost javnih naložb v RRI, izboljšanje učinkovitega ter rezultatsko usmerjenega raziskovalno-inovacijskega okolja ter v izboljšanje upravljanja in povezovanja razvojnega in inovacijskega ekosistema, vključno s stabilnostjo in predvidljivostjo ključnih instrumentov financiranja ter v doseganje usklajene in učinkovite javnofinančne podpore za RRI.

3.2.3. Izboljšano institucionalno okolje in odprava administrativnih ovir

Resolucija o normativni dejavnosti določa cilje za kakovostno pripravo zakonodaje, ki jih zasledujemo z izvajanjem številnih aktivnosti.

Na sistemski ravni in s ciljem priprave analize stanja in ustreznih ukrepov je bil v letu 2022 ustanovljen **Strokovni svet za trajnostni razvoj javne uprave**, v okviru katerega je oblikovana posebna večdeležniška skupina za kakovostne predpise, temelječe na dokazih in vključevanju javnosti v oblikovanje politik. Skupina je sestavljena iz predstavnikov gospodarstva, pravnih strokovnjakov, predstavnikov različnih fakultet, nevladnih organizacij, samoupravnih lokalnih skupnosti in predstavnikov državnih organov, pristojnih za področje boljše zakonodaje. Glavne naloge skupine so razdeljene v pet sklopov, v okviru katerih se oblikujejo rešitve za izboljšanje procesa normativnega načrtovanja, identifikacijo potreb po redefiniranju veljavnih normativnih in priročniških podlag priprave predpisov, opredelitev morebitnega nadzora glede kakovosti predpisov, določitev faz vključevanja javnosti in razlikovanje med različnimi javnosti ter opredelitev koncepta usposabljanj za pripravljavce predpisov ter na podlagi ugotovljenih potreb, drugih deležnikov, ki sodelujejo v procesu priprave ali v fazi implementacije predpisov.

Poleg navedenega je bila v jeseni 2022 prenovljena **Medresorska delovna skupina za boljše zakonodajno in poslovno okolje ter dvig konkurenčnosti**, tako Strateški svet kot skupina koordinatorjev po resorjih, s katerimi se usklajujejo in dogovarjajo realizacije posameznih ukrepov za odpravo administrativnih ovir.

V okviru projekta **e-Predpisi** je bilo izvedenih približno 30 delavnic za pripravo novih metodoloških vprašanj/izhodišč za oceno učinkov predpisov na različna družbena področja (sociala, okolje, IT rešitve, uvedba modula ex-post evalvacij predpisov), s čimer je pripravljena nova metodologija ocen učinkov predpisov (katere sestavni del je tudi MSP test). Junija 2022 je bila celotna metodologija v širši javni obravnavi, v prvi polovici leta 2023 pa bo predvidoma sprejeta na vladi. Sledi razvoj aplikativne podpore metodologiji, priprava Priročnika za oceno učinkov ter izvedba usposabljanj za pripravljavce predpisov. Ločeno načrtujemo tudi izvedbo usposabljanj za pripravo ocen učinkov za zunanje deležnike.

V okviru mejnika Načrta za okrevanje in odpornost »Začetek veljavnosti Zakona o debirokratizaciji – 2« je vlada sprejela 48 različnih zakonov, ki vsebujejo določbe za odpravo administrativnih ovir na posameznih področjih. Normiranje zakonskih določb z drugimi zakoni ali spreminjanje celo več vsebinsko različnih zakonov z enim zakonom je namreč že v Resoluciji o normativni dejavnosti izpostavljeno kot eden ključnih razlogov nepreglednosti in nestabilnosti pravnega reda, manjše pravne varnosti in učinkovitosti sistemov ter nižje stopnje zaupanja v pravno državo.

Pregled stanja oziroma realizacije ukrepov, za izboljšanje predpisov oziroma odpravo nepotrebnih administrativnih bremen, ki jih predlagajo različni deležniki (državljeni, pravne osebe, zbornice,...) omogoča **Enotna zbirka ukrepov**. Trenutno je zbranih 418 ukrepov, od tega je 333 (79,7 %) že realiziranih, 78 (18,7 %) v izvajanju in 7 (1,6 %) takšnih, v zvezi s katerimi se aktivnosti za realizacijo še niso pričele. Skupaj je izvedenih 56 evalvacij realiziranih ukrepov v obdobju med 2016 in 2022, na njihovi podlagi smo dosegli znižanje zakonodajnih bremen v skupni višini 148,7 mio evrov.

V okviru izvajanja kohezijske politike se bodo izvajale aktivnosti **usposabljanja javnih uslužbencev** za kompetence prihodnosti in vzpostavitev odprte mreže znanja. Ob tem bo posebna pozornost namenjena usposabljanju vodilnih in ostalih javnih uslužbencev za zmanjševanje vrzeli na področju temeljnih in strokovnih kompetenc za reševanje izzivov prihodnosti. Ključno bo pridobivanje novih znanj in veščin, ki so pomembne za učinkovitejše delo, karierni in osebni razvoj ter za naslavljanje izzivov medgeneracijskega sodelovanja, še posebej starejših generacij javnih uslužbencev. Smiselno se bodo nadaljevala in nadgrajevala usposabljanja na navedenih področjih, ki so se izkazala kot nujna za prihodnost.

S celovito prenovo potrošniške zakonodaje je bilo vzpostavljeno okolje, ki bo podjetja skozi digitalno transformacijo spodbujalo k uporabi tistih elementov, ki jih tovrstna regulativa izpostavlja: uvajanje digitalnih rešitev pri urejanju razmerij med pogodbenimi strankami (skozi t. i. pogodbo o dobavi digitalne vsebine in digitalnih storitev) in uvajanje elementov ravnanja z blagom z digitalnimi elementi (na tem mestu so predvsem pomembni elementi, ki izhajajo iz pravic do intelektualne lastnine, patentov, licenčnin).

Dodatno bo h krepitvi sodelovanja med podjetji in uporabniki pri soustvarjanju produktov ali storitev prispevala tudi **nova Resolucija o Nacionalnem programu varstva potrošnikov 2023- 2028**, ki jo bomo v Sloveniji integrirali v regulatorni okvir do konca leta 2023 in na podlagi katere naj bi se prilagodilo zakonodajo in njeno izvrševanje na področju varstva potrošnikov digitalni dobi. Sestavlja jo pet stebrov, in sicer zeleni prehod, digitalna preobrazba, pravna sredstva in izvrševanje pravic potrošnikov, posebne potrebe nekaterih skupin potrošnikov in mednarodno sodelovanje. Posebna pozornost bo namenjena opolnomočenju potrošnika za zeleni prehod, kar bo relevantno za podjetja.

V letu 2023 se načrtuje sprejem **novole Zakona o tržni inšpekciji**, ki bo urejal organizacijo in pristojnosti Tržnega inšpektorata Republike Slovenije (pravice, dolžnosti in pooblastila uslužbenk in uslužbencev inšpektorata, ter posebej postopek inšpekcijskega nadzora, inšpekcijske ukrepe in druga vprašanja, povezana z inšpekcijskim nadzorom). Zakon bo omogočal Tržni inšpekciji varstvo potrošnikov in učinkovit nadzor nad digitalnim trgom.

V letu 2023 je načrtovana sprememba **Zakona o potrošniških kreditih**. Namen je prilagoditev pravil varstva potrošnikov digitalni dobi (pojav novih finančnih storitev in novih ponudnikov), kar bo vključevalo širši nabor ponudnikov potrošniškega kreditiranja, ki bodo morali upoštevati določena pravila potrošniškega kreditiranja. Z vse večjim pojavom novih ponudnikov potrošniškega

kreditiranja (platforme) in pojavom novih finančnih storitev (npr. BNPL - kupi sedaj plačaj pozneje) se pravila potrošniškega kreditiranja prilagajajo tudi vse hitreje razvijajoče se digitalni dobi.

Načrtovana je tudi novela **Zakona o gospodarskih družbah**, katerega cilji so:

- uskladitev slovenskega pravnega reda z evropsko zakonodajo, in sicer z Direktivo (EU) 2019/1151 in Direktivo (EU) 2019/2121;
- ureditev pravne podlage za uporabo digitalnih orodij in postopkov v celotnem življenjskem ciklu družbe;
- ureditev pravne podlage in določitev pravil za spletno ustanavljanje kapitalskih družb, registracijo podružnic in vpis dokumentov in informacij s strani družb in podružnic tudi za čezmejne uporabnike;
- dopolnitev določb za čezmejne združitve družb;
- določitev novih posebnih, celostnih in strukturiranih postopkov za čezmejna preoblikovanja in čezmejne delitve družb;
- olajšanje in spodbujanje čezmejne mobilnosti in poslovanje družb na notranjem trgu ter hkrati zagotovitev ustreznega varstva deležnikom družb;
- zagotovitev dostopa do celovitih in brezplačnih informacij o družbah na enem mestu;
- izboljšati korporativno upravljanje gospodarskih družb;
- odpraviti nekatere pomanjkljivosti veljavne ureditve;
- dopolniti kazenske določbe.

Z naslednjo načrtovano spremembo Zakona o gospodarskih družbah pa bodo v slovenski pravni red prenesene Direktiva glede razkritja davčnih informacij v zvezi z dohodki s strani nekaterih podjetij in podružnic, Direktiva glede poročanja podjetij o trajnostnosti in o zagotavljanju uravnotežene zastopanosti spolov med direktorji družb, ki kotirajo na borzi, in s tem povezanih ukrepov.

Nova zakonodaja o poslovnem registru Slovenije bo omogočala, da bi se vsi poslovni subjekti v Sloveniji vpisovali v en register, ki bo skupaj z rešitvami e-Uprave za gospodarstvo bistveno prispevala k poenostavitvi postopkov podjetij v razmerju do zunanjega okolja;

- poenostaviti in poenotiti postopke registracije poslovnih subjektov, zlasti tistih, ki se najprej vpišejo v primarni register, potem pa še v poslovni register. Gre za okvirno za 22 skupin poslovnih subjektov, ki se vodijo v 22 registrih pri 13 organih,
- digitalizirati postopke vpisa poslovnih subjektov v poslovni register prek informacijskega sistema za podporo poslovnim subjektom (SPOT),
- določiti vodenje podatkov o poslovnih subjektih na enem mestu, tj. v poslovnem registru,
- zagotoviti mehanizme za vodenje ažurnih podatkov o vseh poslovnih subjektih,
- zagotoviti večjo pravno varnost in varnost pravnega prometa.

Področje javnega naročanja v Sloveniji je zelo razdrobljeno, izvaja ga okoli 3.000 naročnikov. Delež vseh oddanih javnih naročil je v letu 2021 znašal 14,8 % BDP. Javno naročanje ima velik strateški pomen, naročniki so predstavniki širšega javnega sektorja, preko javnega naročanja pa se aktivno zasleduje tudi sekundarne politike (trajnostno, inovativno in socialno javno naročanje). Z dodajanjem novih vidikov in zahtev se povečuje kompleksnost izvajanja javnih naročil, zato bo v letih 2023 in 2024 Ministrstvo za javno upravo z izvedbo namenskih delavnic in pilotnih projektov skušalo **povečati sodelovanje med naročniki**, zlasti manjšimi (manjše lokalne skupnosti in javni zavodi). Poseben poudarek se daje tudi področju zelenih javnih naročil, kjer bodo vsebinsko pristojna ministrstva organizirala posebne delavnice za javne naročnike, z namenom širjenja znanja o tem področju in lažjega izvajanja postopkov v skladu z zakonodajo.

Spremembe Zakona o javnem naročanju v letu 2023 bodo prinesle izboljšave na področju razlogov za izključitev in urejanja popravnega mehanizma, kar bo med ponudnike na trgu javnih naročil vneslo višjo stopnjo enakopravnosti, naročnikom pa omogočilo boljše prilagajanje okoliščinam. Poleg tega bo sprememba zakona vpeljala obveznost naročnikov o predhodnem obveščanju ustreznih nadzornih organov o razlogih za uporabo postopka s pogajanjem brez predhodne objave, ki predstavlja najmanj transparenten postopek, ki ga je potrebno uporabljati restriktivno. V letu 2023 bo nato sledila še sprememba Zakona o javnem naročanju na področju obrambe in varnosti, s ciljem zagotoviti prožno in gospodarno javno naročanje na področju obrambe in varnosti.

Sistem javnega naročanja primarno določa pravo EU, zato je slovenski zakonodajalec izjemno omejen pri zakonodajnem urejanju. Poleg zakonodajnih rešitev so tako bistveni tudi spremljevalni mehki in nadzorni ukrepi. Vzporedno s spremembo zakonodaje bodo izvedeni redni usklajevalni sestanki z zagovorniki javnega interesa, ki bodo obveščeni o namenu in razlogih za izvedbo netransparentnih postopkov in bodo po potrebi lahko sprožili postopek revizije. Sprememba zakonodaje bo v letu 2023 podprta tudi z **nadgradnjo informacijskega sistema e-JN**, ki bo omogočil hitro in varno elektronsko preverjanje vseh razlogov za izključitev, tudi v centralni kazenski evidenci. V letu 2024 bo izvedena **neodvisna analiza učinka reform javnega naročanja** ter oblikovanje ukrepov in ciljev za izboljšanje sistema javnega naročanja. Študija bo analizirala številne, v letih 2021-2023 izvedene, ukrepe in projekte ter identificirala nadaljnje vrzeli v sistemu.

Z namenom zagotavljanja višje stopnje profesionalizacije na področju javnega naročanja je v letu 2023 vzpostavljena **Akademija javnega naročanja**. Gre za program usposabljanja s preverjenimi in tematsko zaokroženimi vsebinami s področja javnega naročanja, ki bo nadgrajen z dodatnimi delavnicami oz. seminarji, ki bodo namenjeni specifičnim aktualnim tematikam, tako za naročnike kot za gospodarske subjekte, ki sodelujejo pri javnih naročilih. Vzporedno bodo povečane **svetovalne aktivnosti** in razvita **nova interaktivna orodja** oz. priročniki za boljše načrtovanje in izvajanje javnih naročil. S ciljem tehnološke posodobitve bo izveden tehnični pregled obstoječih digitalnih rešitev in portalov, prav tako bo pripravljena **nova Strategija digitalnega javnega naročanja**.

3.2.4. Poslovno okolje

V Sloveniji se večina virov financiranja zagotavlja prek bančnega sistema. Ta je v Sloveniji dobro razvit in dosega visoko stopnjo zaupanja prebivalstva in gospodarstva, kar pa ni mogoče trditi za trg kapitala. Težave, s katerimi se slovenski trg kapitala sooča, so predvsem povezane z njegovo majhnostjo, tako v smislu likvidnosti, kot glede števila finančnih instrumentov, s katerimi se trguje, ter nerazvitostjo in neprepoznavnostjo. Vlada je marca 2023 sprejela **Strategijo razvoja trga kapitala v Sloveniji za obdobje 2023-2030**, ki naslavlja kvalitativne cilje, in sicer umestitev slovenskega trga kapitala v krog prepoznavnih, modernih in uspešnih evropskih trgov kapitala. Prav tako je cilj slovenskemu gospodarstvu, zlasti malim in srednje velikim podjetjem (MSP), s pomočjo konkurenčnega, modernega, likvidnega in učinkovitejšega trga kapitala, (1) zagotoviti čim boljši dostop do ustreznega lastniškega in dolžniškega financiranja v smislu dostopnosti, obsega, ročnosti in željene strukture; (2) spodbuditi razvoj obstoječih in novih tehnoloških in inovativnih MSP z visokim potencialom za hitro in vzdržno rast, na katerih bi lahko v prihodnosti temeljilo slovensko gospodarstvo; (3) ustrezno reguliran slovenski trg kapitala približati prebivalstvu in mu omogočiti privlačno naložbeno okolje za strokovno in stroškovno učinkovito plemenitenje prihrankov.

Določitev in predstavitev ukrepov strategije je oblikovana v okviru treh glavnih stebrov in povezanih podpornih ukrepov. Skupek zastavljenih ciljev vseh teh ukrepov pa je, da bo slovenski kapitalski trg bistveno prispeval k trajnostni gospodarski rasti v Sloveniji, zelenemu prehodu in digitalizaciji.

Končni splošni cilj strategije pa je doseči status razvijajočega se trga (Emerging Market Status – EMS). Nadgradnja slovenskega trga v EMS bi pozitivno vplivala na likvidnost in tudi na obseg trgovanja na organiziranem trgu oziroma na celotnem trgu kapitala.

Glavni stebri strategije so naslednji:

1. Digitalizacija in vključenost MSP,
2. Oblikovanje dodatne ponudbe na trgu kapitala v obliki obveznic,
3. Spodbujanje finančnega izobraževanja,
4. Novi poslovni modeli,
5. Aktivna politika zagotavljanja ustreznih kadrov.

Strategija in njeni osnovni stebri pa so podprti z naslednjimi podpornimi ukrepi:

- dodatni elektronski načini identifikacije za namen preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma;
- čimprejšnja implementacija določil Uredbe (EU) 2022/858 o pilotni ureditvi za tržne infrastrukture na podlagi tehnologije razpršene evidence (v nadaljevanju: Uredba DLT) v delu, ki spreminja Direktivo 2014/65/EU;
- uvedba individualnih računov za finančne instrumente;
- vzpostavitev enotne vstopne točke;
- konkretne zakonodajne spremembe za podporo stebra 1 in stebra 2 strategije;
- ciljno usmerjene spremembe davčnega sistema na področju kapitalskega trga za podporo stebra 1 in stebra 2 strategije.

Zaradi dviga minimalne plače januarja 2023, se je v povezavi z makrobonitetnimi omejitvami **kreditiranja potrošnikov**, ki jih določa Banka Slovenije, znižala kreditna sposobnost potrošnikov. Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov določa, da mora potrošniku po plačilu vseh obrokov iz naslova kreditnih pogodb vsak mesec ostati najmanj znesek v višini 76 odstotkov minimalne bruto plače, kot jo določa zakon, ki opredeljuje minimalno plačo. Banka Slovenije je tako pri določanju makrobonitetnih ukrepov glede omejitve kreditiranja potrošnikov določila tudi znesek, ki mora minimalno ostati potrošniku vsak mesec, sicer ne v postopku izvršbe, ampak po poplačilu vseh obrokov iz kreditnih pogodb, pri čemer se je glede višine tega zneska sklicevala na določbe Zakona o izvršbi in zavarovanju, ki takšen znesek določa v primeru izvršbe na denarna sredstva dolžnika. S ciljem, da se čim prej pristopi k rešitvi nastale problematike, ki bi zagotavljala primerno zaščito potrošnikov, hkrati pa ne bi omejevala politike države glede minimalne plače, je bil 2023 sprejet predlog sprememb **Zakona o makrobonitetnem nadzoru finančnega sistema**, ki jasneje določa, da nadzorni organi pri izvajanju makrobonitetnega nadzora po tem zakonu, niso vezani na določbe glede omejitve izvršbe, kot jih določajo predpisi, ki urejajo izvršbo in zavarovanje. S predlagano dopolnitvijo bo lahko Banka Slovenije brez kakršnegakoli dvoma glede njenih pristojnosti prilagajala makrobonitetni ukrep glede omejitve kreditiranja potrošnikov neodvisno od sprememb višine (bruto) minimalne plače, ki se po zakonu, ki ureja minimalno plačo, usklajuje najmanj enkrat letno, in ki v primeru njenega povišanja zmanjšuje kreditno sposobnost potrošnikov.

V letu 2023 se nadaljuje z izvajanjem **razvojnih spodbud podjetništvu** v obliki zagotavljanja storitev podpornega okolja za podjetja kot tudi povratnih ali nepovratnih finančnih spodbud.

Spodbude vključujejo interventna posojila za omilitev posledic energetske krize, gospodarsko prestrukturiranje premogovnih regij, za raziskave in razvoj, za podjetništvo in internacionalizacijo, šport, spodbujanje lesno predelovalne industrije, spodbujanje razvoja turizma in krožno gospodarstvo. V okviru povratnih finančnih spodbud bo Slovenski podjetniški sklad razpisal garancije za bančne kredite s subvencijo obrestne mere, krizne likvidnostne kredite in mikrokredite na obmejnih problemskih območji. Načrtuje pa tudi oblikovanje kapitalskega sklada za zagonske inovacije.

SID banka spodbuja tehnološko razvojne projekte podjetij in omogoča pomoč za omilitev posledic energetske oz. ukrajinske krize v obliki ugodnih posojil ter izvaja finančne instrumente. Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport skupaj s Slovenskim podjetniškim skladom razvija tudi t.i. kombinirane instrumente (blending), kjer bodo v okviru enega ukrepa namenjena sredstva v obliki posojil in subvencij – na področju digitalne transformacije gospodarstva in krožnega gospodarstva. Vlada je sprejela spremembe **Zakona o spodbujanju investicij** in pripadajoči podzakonski akt na način, da se javnofinančna podpora osredotoča na **zelene investicije** z večjim učinkom na produktivnost in konkurenčnost. Cilji zakona so dvig produktivnosti in dolgoročne konkurenčnosti gospodarskih družb ob istočasnem zagotavljanju trajnosti, dekarbonizacije oziroma razogljičenja in digitalizacije poslovanja, višja dodana vrednost produktov in storitev v slovenskem izvozu ter višje pozicioniranje slovenskih gospodarskih družb v globalnih verigah vrednosti, ohranjanje delovnih mest z višjo dodano vrednostjo, krepitev globalnih in lokalnih verig vrednosti ter višja konkurenčnost členov v dobavnih verigah, enakomernejša regijska porazdelitev investicij.

S še več sredstvi v prihodnjem obdobju bodo spodbujene trajnostno naravnane investicije v osnovna opredmetena in neopredmetena sredstva z vlaganji v naprednejšo tehnologijo in avtomatizacijo poslovnih procesov, ki bodo prispevale k dekarbonizaciji ter zelenemu in digitalnemu prehodu ter dolgoročno omogočile večjo konkurenčnost in produktivnost gospodarske družbe, boljše okrevanje, odpornost, rast in konkurenčnost gospodarstva, večjo energetske in snovno učinkovitost.

Investicija podjetja mora prispevati k zelenemu prehodu, kar izkazuje vsebina investicijskega projekta, ki točke prejema skladno s presojo okoljskega vidika investicije. Vsi prijavitelji morajo izkazati okoljsko odgovorno ravnanje, izpolnjevanje DNSH načela in izboljšanje energetske učinkovitosti. Okoljski vidik investicije se presoja glede na štiri merila:

- vpliv gospodarske družbe in investicije na okolje,
- prispevek investicije na področju prehoda na krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem in nadzorovanjem onesnaževanja,
- prispevek investicije na področju blažitve podnebnih sprememb,
- prispevek gospodarske družbe k okoljski odgovornosti lokalnega okolja in razogljičenju prometnega sektorja.

V Zakonu o spodbujanju investicij se bo trajno uredilo in nadgradilo obstoječi nacionalni mehanizem za pregled neposrednih tujih naložb na podlagi Uredbe (EU) 2019/452 o vzpostavitvi okvira za pregled neposrednih tujih naložb v EU. Mehanizem je bil doslej urejen v enem izmed začasno veljavnih protikoronskih zakonodajnih paketov, ki v letošnjem letu preneha veljati.

Med glavnimi spremembami mehanizma bosta spremembi definicije tujega vlagatelja in neposredne tuje naložbe, ki bosta spremenjeni tako, da podjetjem v 100 odstotni lasti državljanov ali pravnih oseb iz držav članic Evropske unije ne bo več potrebno priglašati svojih naložb, s čimer se jih bo administrativno razbremenilo. Hkrati pa bo mehanizem državi še naprej omogočal, da bo imela

celovit pregled nad tujimi naložbami državljanov in pravnih oseb iz tretjih držav in bo lahko v primeru zaznave dejavnikov tveganja ter potencialnih negativnih vplivov tuje naložbe na varnost ali javni red v Republiki Sloveniji ustrezno ukrepala.

Vlada je na osnovi Zakona o spodbujanju razvoja turizma v letu 2022 sprejela **Strategijo slovenskega turizma 2022 - 2028**, ki odgovarja na nove okoliščine in izzive, s katerimi se sooča turistična panoga, obenem pa razvija in spodbuja ključne prednosti slovenskega turizma in naše države. Spodbuditi želimo investicije v visokokakovostne in trajnostne nastanitvene kapacitete, ki imajo potencial ustvarjati visoko dodano vrednost, Slovenijo trdno pozicionirati kot vodilno državo na področju okoljske trajnosti in zmanjšati sezonalizacijo. Izboljšano bo stanje javne turistične infrastrukture v turističnih destinacijah, ki ni optimalno in znižuje ugled in dodano vrednost vseh ponudnikov v destinacijah.

V pripravi so tudi **spremembe in dopolnitve Zakona spodbujanju turizma**, ciljno na opredelitve vlog, aktivnosti, nalog in financiranja v slovenskem turističnem sistemu, na zagotovitev boljše vertikalne povezanosti med nacionalnim in lokalnim nivojem z uvedbo destinacijskih organizacij z njihovo ustrezno zakonsko umeščenostjo v sistem ter z zagotovitvijo njihovega stabilnega financiranja, na dopolnitve z instrumenti, ki omogočajo uveljavljanje Zelene sheme slovenskega turizma.

Na podlagi dialoga s ključnimi deležniki slovenskega turizma in na podlagi trendov razvoja gostinstva in turizma nasploh, se pripravlja tudi **posodobljen Zakon o gostinstvu**, s katerim želimo vzpostaviti čim ugodnejše poslovno okolje za učinkovit in uspešen razvoj slovenskega gostinskega sektorja z odpravo administrativnih ovir za razvoj dejavnosti in sledenjem sodobnim smernicam, vse z namenom omogočanja izboljšanja kakovosti in s tem višje dodane vrednosti slovenskega gostinstva in turizma.

Pripravljene bodo tudi sistemske in organizacijske spremembe na področju ohranjanja in upravljanja s spomeniškim območjem državnega pomena Lipica – Kobilarna Lipica in posameznimi spomeniki kulturne dediščine na njem, s tradicionalno rejo in vzrejo lipicancev kot nesnovno dediščino državnega pomena ter nenazadnje s čredo lipicanskih konj kot avtohtono pasmo izjemnega pomena. V **spremembo Zakona o Kobilarni Lipica** je potrebno vključiti načela korporativnega upravljanja za okrepitev le-tega in za povečanje gospodarnosti in učinkovitosti upravljanja, s tem, da je zaščita in nadaljnji razvoj lipicanca v ospredju.

Pripravljen in sprejet je bil **Zakon o pomoči za zagotovitev večje letalske povezljivosti**, s katerim se je ustvarilo pravno podlago za prihodnje spodbude za povečanje letalske povezljivosti Slovenije, ki je med evropskimi državami najbolj prizadeta z vidika poslabšanja povezljivosti v času pandemije covid-19. Dodeli se lahko zagonska pomoč letalskim prevoznikom za vzpostavitev novih letalskih prog ali pogostejše storitve letalskih prog, ki povezujejo letališča z manj kot 3 milijoni potnikov na leto z drugim letališčem, za največ tri leta. Na teh letalskih progah se bo opravljal prevoz potnikov na javno mednarodno letališče na ozemlju Republike Slovenije, do enega kraja pristanka na ozemlju držav članic EU ali tretjih držav.

Predvideni so tudi ukrepi za spodbujanje rokodelskih znanj, spretnosti in veščin ter varovanje nesnovne kulturne dediščine.

Prav tako so predvideni tudi ukrepi za povečanje obsega izkoriščanja lesa kot ključne strateške surovine oz. industrijskega materiala v Sloveniji za hitrejši prehod v podnebno nevtralno družbo.

Z novelo **Zakona o industrijski lastnini** bosta zaradi prenosa določb Direktive (EU) 2015/2436 z dne 16. decembra 2015 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami uvedena nova upravna postopka za razveljavitev in ugotovitev ničnost znamke, ki ju bo vodil Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino. Ti upravni postopki bodo za stranke hitrejši in cenejši v primerjavi z dosedanjimi sodnimi postopki. Za ta vprašanja pa bo še naprej pristojno sodišče, če bo v pravdi zaradi kršitve znamke vložena taka nasprotna tožba. Novela uvaja tudi več rešitev na področju patentov, ki bodo zagotovile večjo pravno varnost in omogočile prijaviteljem nacionalnih prijav in imetnikom nacionalnih patentov uporabo novih informacijskih storitev urada, za npr. fizične osebe, MSP in raziskovalne organizacije tudi s finančnimi olajšavami. Zaradi uvedbe evropskega patenta z enotnim učinkom je določena tudi prepoved dvojnega varstva za isti izum.

3.3. TRAJNOSTNA RAST IN ZELENI PREHOD

3.3.1. Okoljska in podnebna politika

Iz Poročila o okolju v Republiki Sloveniji 2022 sledi, da je stanje okolja zadovoljivo, saj se zmanjšujejo izpusti onesnaževanja tal, pri čemer je nezadovoljivo stanje značilno le za posamična, manjša območja. Narašča tudi delež ločeno zbranih in predelanih odpadkov, izziv pa ostaja zmanjšanje količine odpadkov in njihova uporaba za sekundarne surovine. Slovenija se bo osredotočila na prilagajanje podnebnim spremembam in na spreminjanje potrošniških navad ter na vključevanje okoljskih in podnebnih ciljev v politike drugih sektorjev. Izvajala se bo tudi sanacijo območij, ki so bila prepoznana kot okoljsko degradirana zaradi prekomernega onesnaženja.

Razvoj okoljske politike poteka v skladu z **Nacionalnim programom varstva okolja za obdobje 2020-2030**. Okoljska vizija tega programa »ohranjena narava in zdravo okolje v Sloveniji in zunaj nje omogočata kakovostno življenje zdajšnjim in prihodnjim generacijam« bo dosežena z ukrepi, ki sledijo strateškim usmeritvam: i) varovati, ohranjati in izboljševati naravni kapital Slovenije, ii) zagotoviti prehod v nizkoogljično družbo, ki učinkovito ravna z viri, preprečuje odpadke in z njimi učinkovito ravna, iii) varovati prebivalce pred okoljskimi tveganji.

V letu 2023 bosta sprejeta dva ključna dokumenta na področju politike upravljanja z vodami, in sicer Načrt upravljanja voda ter Načrt zmanjševanja poplavne ogroženosti, ki sta temelj za številne izvedbene dokumente in investicijske ukrepe na tem področju.

Nadaljujejo se tudi okrepljena prizadevanja za izvajanje celovitih ureditev glede **ravnanja z odpadki**, ki so določena v Zakonu o varstvu okolja - predvsem glede temeljnih pravil ravnanja z odpadki, pogojev in meril za prenehanje statusa odpadka, sistema proizvajalčeve razširjene odgovornosti in izrabo odpadkov za energijo v visoko učinkovitih sproizvodnjah toplote in električne energije za daljinsko ogrevanje in hlajenje z nizkimi emisijami v življenjskem ciklu. Ta prizadevanja bodo podprla uporabo odpadkov za sekundarne surovine in s tem krožno gospodarstvo ter večjo snovno učinkovitost gospodarstva.

Slovenija bo nadaljevala izvajanje projekta »**Zeleni slovenski lokacijski okvir (GreenSLO4D)**«, ki je del projekta eMOP. Glavni namen projekta je, da se vzpostavljeno prostorsko informacijsko infrastrukturo poveže in nadgradi s ključnimi procesi in podatkovnimi zbirkami varstva okolja, ohranjanja narave ter urejanja in varstva voda ter digitalizira manjkajoče procese in podatke. S

tem bo tudi uporabljen potencial podatkov za podporo prednostnim ukrepom evropskega zelenega dogovora v zvezi s podnebnimi spremembami, krožnim gospodarstvom, ničelnim onesnaževanjem, biotsko raznovrstnostjo in zagotavljanjem skladnosti. Vzpostavlja se lokalna infrastruktura za prostorske informacije, ki se povezuje z dopolnjeno skupno infrastrukturo za prostorske informacije na državnem nivoju. Hkrati se bo z odpiranjem in medsebojnim povezovanjem digitalnih podatkov, zagotovil enostaven dostop do podatkov in storitev, skrajšali se bodo postopki in s tem gospodarstvu, prebivalstvu in drugim odločevalcem zagotovili varne in hitre odločitve. Vzpostavljeni bodo informacijski sistemi za vpogled, vodenje in distribucijo podatkov iz upravnih postopkov izdaje okoljskih dovoljenj in soglasij.

Na področju **zaščite, reševanja in pomoči** sta načrtovani reforma krepitve pripravljenosti in odziva v primeru podnebno pogojenih nesreč, ki naslavlja organiziranost in podlage ter vzpostavlja sistemske rešitve in modularne strukture za odziv na podnebno pogojene nesreče ter investicija družbena in gospodarska odpornost na podnebno pogojene nesreče v Sloveniji, ki na izvedbeni ravni dopolnjuje reformo, saj zagotavlja infrastrukturne, tehnične, programske in druge pogoje za pripravljenost, usposobljenost in odzivnost enot za podnebno pogojene nesreče. »Zagotavljanje ustrezne opreme za izvajanje nalog na področju zaščite, reševanja in pomoči ob poplavah na državni, regionalni in lokalni ravni« je projekt v sklopu katerega bo nova oprema prispevala k zmanjšanju negativnih posledic poplav in k omejevanju poplav ter s tem k zmanjšanju ogroženosti ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine in okolja. Ukrepi za krepitev pripravljenosti in odziva na podnebno pogojene nesreče pa bodo zagotovili pogoje za učinkovit, pravočasen in varen odziv v primeru različnih nesreč z ustreznimi opremljenimi ter usposobljenimi silami zaščite, reševanja in pomoči.

Slovenija bo nadaljevala prizadevanja za doseganje ogljične nevtralnosti do leta 2050 na pravičen način in pri tem sledila načelu ločitve gospodarske rasti od rabe virov. Dolgoročna podnebna strategija se osredotoča na zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, a podaja tudi usmeritve za prilaganje podnebnim spremembam ter vsebuje horizontalne usmeritve za razvoj sektorjev (povečanje snovne in energetske učinkovitost ter nizkoogljčnih virov in digitalizacije). Slovenija že danes in bo tudi v prihodnje intenzivno razvijala in spremljala ter vlagala v raziskave in razvoj novih tehnologij, ki bodo podprle podnebno nevtralnost. Podnebna strategija je tudi pomembna za konkurenčnost slovenskega gospodarstva in povečano produktivnost.

Pripravlja se **Zakon o podnebnih spremembah**, ki bo služil kot pravni okvir za izvajanje, upravljanje, spremljanje in poročanje o vseh vidikih podnebne politike v Sloveniji. Namen projekta je pripraviti sistemski zakon, ki naj bi v kar največji meri uredil vprašanja zmanjševanja emisij toplogrednih plinov in prilagajanja na podnebne spremembe.

Nadaljuje se projekt **LIFE Care4Climate** - Poskrbimo za podnebje, ki z ozaveščanjem, izobraževanjem in usposabljanjem ključnih deležnikov spodbuja izvajanje ukrepov za zmanjšanje emisij TGP, sprejetih v podnebnih strateških dokumentih, predvsem NEPN.

V sodelovanju z EIT Climate KIC poteka izvajanje **Celovitega strateškega projekta razogljičenja Slovenije preko prehoda na krožno gospodarstvo**. Gre za petletni razvojno – raziskovalni projekt, katerega namen je, da na inovativen način, t.j. z uporabo modela sistemskega prehoda (angleško Deep demonstration), podpre doseganje podnebnih ciljev in razogljičenje Slovenije z uporabo načel krožnega gospodarstva.

3.3.2. Energetika

Največji delež v skupni porabi energentov imajo tekoča goriva, sledijo jedrska energija, obnovljivi viri energije, trdna goriva ter zemeljski plin. Proizvodnja električne energije v Sloveniji je uravnotežena, in sicer se približno v tretjinskih deležih proizvaja z jedrsko energijo, z obnovljivimi viri energije (zlasti hidroenergijo) ter iz trdnih fosilnih goriv. V oskrbi z energijo predstavljajo obnovljivi viri (prevladujeta les in hidroenergija) predstavljajo 20-odstotni delež. Raba energije najhitreje raste v prometu, kjer ima pomemben vpliv tranzitni promet, pa tudi v ostali rabi. V prometu se porabi približno 40 odstotkov končne energije.

Rast energetske produktivnosti, ki je razmerje med ustvarjenim BDP in celotno rabo energije se je v letu 2019 povečala bolj kot v EU. S tem se je zaostanek v tej primerjavi zmanjšal na skoraj desetino, kar je bilo najmanj od leta 2000, v letu 2020 pa se je ob v Sloveniji sorazmerno manjšem znižanju rabe energije kot v EU povečal na 12 odstotkov. Zaradi energetske krize in Covid-19 pandemije so postali kazalniki izrazito spremenljivi.

Za obvladovanje kriznih razmer na področju delovanja elektroenergetskega in plinskega sistema ter oskrbe s toploto je bil septembra 2022 sprejet **Zakon o ukrepih za obvladovanje kriznih razmer na področju oskrbe z energijo**. Da bi se omogočilo upravljanje povečanih tveganj na področju delovanja elektroenergetskega in plinskega sistema je določeno, da vlada lahko v primeru motenj z oskrbo z električno energijo in plinom razglasi nižjo ali višjo stopnjo tveganja pri zagotavljanju zanesljive oskrbe z energijo. V sklopu ukrepov za zanesljivo oskrbo z energijo je zakon določil skladiščenje plina, sproščanje obveznih rezerv nafte ter naftnih derivatov ter izjeme pri doseganju kazalnikov učinkovitosti sistema daljinskega ogrevanja. Ukrepi za zmanjševanje uvozne odvisnosti v zakonu spodbujajo samooskrbo, omejitve osvetljevanja ter omejitve temperature zraka za namen ogrevanja v javnih stavbah in stavbah, kjer se zadržuje javnost. Dodatno so dobili odjemalci zemeljskega plina pravico, da se ne priklopijo na sistem za distribucijo zemeljskega plina, če se bodo ogrevali na OVE, dodan je ukrep oprostitev dela prispevka za spodbujanje OVE v primeru zmanjšanje odjema plina za več kot 15, določena je bila tudi prepoved subvencij za plinske kotle in kogeneracije.

V decembru 2022 je bil sprejet **Zakon o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije**. Zakon je določil ukrepe za varčevanje z energijo, spodbujanje naložb v obnovljive vire energije ter omogočil regulacijo cene ogrevanja in subvencioniranje nakupa peletov, da bi se omejile cene energije za končne odjemalce na vzdržno raven in zagotovilo stabilnejše okolje za delovanje gospodarstva. Cilj zakona je bilo ukrepanje proti dejavnikom, ki poganjajo visoke cene energije, ublažiti posledice in zagotoviti, da cene energije ne bodo povzročila trajne škode za odjemalce in gospodarstvo z uvedbo začasnih ukrepov za zmanjšanje uvozne odvisnosti pri oskrbi z energijo, povečanje proizvodnje energije iz obnovljivih virov energije, namenjanje presežnih prihodkov energetskega podjetij za podporne ukrepe za prebivalstvo in MSP.

V letu 2022 sta bila prvič neposredno povezana prenosna sistema električne energije Slovenije in Madžarske z interkonekcijskim daljnovodom (DV) 2 x 400 kV Cirkovce–Pince in novo razdelilno transformatorsko postajo (RTP) 400/110 kV v Cirkovcah. Izgradnja te povezave je zagotavlja močnejšo povezanost trgov električne energije v regiji. Daljnovod 2 x 400 kV Cirkovce–Pince je bil vključen v že zgrajeni daljnovod med Madžarsko in Hrvaško.

V letih 2023 in 2024 je predviden proces posodobitve **Nacionalnega energetskega in podnebnega načrta** (NEPN), ki bo upošteval relevantne nacionalne in EU energetske in podnebne

odločitve, kot so izstop iz premoga, višji energetske in podnebni cilji EU do leta 2030, prenovljeno energetske zakonodajo na ravni EU (zakonodajni paket »Pripravljeni na 55«, REPowerEU idr.) ter posodobljene strokovne podlage in usmeritve iz javnih posvetovanj. Poleg postavitve ključnih ciljev Slovenije za leto 2030, t.j. zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, večanje deleža OVE v končni rabi energije ter doseganja energijskih prihrankov, bo velik poudarek namenjen vidiku energetske varnosti ter pomenu nadgradnje distribucijskega elektroenergetskega omrežja.

V letu 2023 bo pripravljen **Zakon o energetske politiki**, ki bo še zadnji področni zakon, ki se izdvaja iz obstoječega Energetskega zakona. Zakon bo urejal načela energetske politike, ukrepe za upravljanje energetske politike, pristojnosti, organizacijo in delovanje Agencije za energijo, pristojnosti energetske inšpekcije, opredelil energetske infrastrukturo, lokalne energetske koncepte idr.

V prvi polovici leta 2023 bo sprejet **Zakon o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije**, katerega cilj je pospeševanje in olajšano uvajanje OVE v elektroenergetskem sektorju. Zakon:

- ureja zahtevo vzpostavitve območij prednostnega umeščanja OVE ter določa nekatere posebnosti umeščanja na teh območjih,
- določa posebnosti prostorskega načrtovanja, celovite presoje in presoje vplivov na okolje ter njihove postavitve,
- pod zakonsko določenimi pogoji kot spremljajočo rabo dovoljuje umestitev fotonapetostnih in vetrnih naprav na nekaterih območjih, na katerih obstaja neizkoriščen potencial, kjer določene področne zakonodaje tovrstno umeščanje prepovedujejo (npr. fotovoltaika na protihrupnih ograjah avtocest, plavajoča fotovoltaika, agro-fotovoltaika itd.) ter
- ureja regulativne peskovnike.

Problematiko rabe OVE, njihovega umeščanja v prostor in potenciala ter zaznane ovire Slovenija naslavlja tudi s tehnično pomočjo EU. V letu 2022 se je tako pričel projekt **Omogočanje uvajanja obnovljivih virov v elektroenergetskem sektorju v Sloveniji (RES Slovenija)**, v sklopu katerega so bile identificirane ovire za večje vključevanje obnovljivih virov energije v sistem ter ustreznega ukrepanja. Projekt se bo zaključil v letu 2023, rezultati pa bodo Sloveniji v pomoč pri doseganju zastavljenih ciljev tako glede deleža obnovljivih virov energije kot tudi zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov v okolje.

V letu 2023 bosta pripravljena **Program za spodbujanje in lajšanje samooskrbe z energijo iz OVE** ter **Omogočitveni program na področju energetske skupnosti**. Z obema programoma se bo zagotovilo, da se pripravijo politike in ukrepe ter identificirajo ovire na področju pravnih, administrativnih in tehničnih podlag za razvoj samooskrbe z energijo iz OVE ter skupnosti OVE, financiranja in programa podpore ter sprejemanja razvoja OVE v javnosti.

V letu 2023 se bodo v okviru evropske kohezijske politike in NOO pospešeno izvajale investicije v obnovljive vire energije (sončne elektrarne), energetske sanacije stavb ter investicije v energetske učinkovito prestrukturiranje sistemov daljinskega ogrevanja na obnovljive vire energije. Zaradi večjega števila malih proizvajalcev energije iz obnovljivih virov (vključevanje t.i. razpršene virov električne energije) se bo v letu 2023 začel investicijski cikel v posodobitev distribucijskega omrežja, zlasti investicije v transformatorske postaje in izgradnjo nizkonapetostnega omrežja.

Ministrstvo za javno upravo bo v sklopu NOO na podlagi statičnih analiz in razširjenih energetskih pregledov pristopilo k **celovitim energetskim prenovam** objektov v skupni kvadraturi nad 12.000 m², ki so v lasti Republike Slovenije.

Vzporedno se bo v okviru NOO začelo z izvajanjem pilotnega projekta »**Izboljšanje energetske učinkovitosti stavb v državni lasti s pomočjo energetskega vodenja**«. Cilj projekta je zgraditi sistem, ki bo omogočal racionalno rabo energije v stavbah državne uprave.

Poleg številnih interventnih ukrepov v letu 2022 in 2023, ki jih je vlada ciljano usmerila v blažitev rasti cen energentov za podjetja (npr. kapica na ceno in interventne pomoči po Začasnem okvirju) in prebivalstvo, bodo s sredstvi iz naslova REPowerEU, konec leta 2023 ali v začetku leta izvedena večja vlaganja v slovensko gospodarstvo, da slednja izboljša energetske učinkovitost in uporabo obnovljivih virov energije ter zmanjša odvisnost od fosilnih goriv.

Nacionalno strategijo za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij je vlada sprejela januarja 2022. Strategija opredeljuje leto 2033 kot leto, ko bo Slovenija najkasneje prenehala uporabljati premog za proizvodnjo električne energije, zapiranje pa se bo predvidoma nadaljevalo še 15 let. Strategija predvideva zaprtje premogovnika Velenje, ki mu sledi socialno-gospodarsko prestrukturiranje Savinjske-Saleške regije ter Zasavja, ker so premogovniki že zaprti, medtem ko okoljska in socialna sanacija še traja. Navedeno bo izvedeno na podlagi pripravljenih Območnih načrtov za pravični prehod za obe regiji, ki sta bila s strani Evropske komisije potrjena konec leta 2022. Območna načrta predvidevata tudi energetski prehod na obnovljive vire energije v obeh regijah, prestrukturiranje energetske lokacije ter prestrukturiranje sistema daljinskega ogrevanja v Savinjsko-šaleški regiji s pričetkom aktivnosti v letu 2023.

3.3.3. Trajnostna mobilnost in prometna politika

Na področju prometne politike se zasleduje cilj pospešiti rabo trajnostnih oblik mobilnosti, s poudarkom na javnem potniškem prometu, aktivnih oblikah mobilnosti (kolesarjenje, peš hoja), v letu 2023 pa se aktivnosti usmerjajo v intenzivno pospeševanje brezemisijske mobilnosti v Sloveniji, tako v javnem kot tudi osebnem prevozu.

V 2022 je bil sprejet **Zakon o upravljanju javnega potniškega prometa**. Visoke cene goriva in učinkovit javni potniški promet so lahko vzpodbuda državljanom, da opuščajo rabo osebnih vozil in se več poslužujejo javnega potniškega prometa. S primerno kampanjo ozaveščanja o ugodnostih javnega potniškega prometa in doprinosu opuščanja rabe osebnih vozil k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov bo država pristopila tudi k spreminjanju potrošniških navad. Zakon določa pravni okvir za zagotovitev učinkovitega integriranega upravljanja javnega potniškega prometa v Sloveniji in s tem izboljšanja storitev in povečanja števila potnikov, ki uporabljajo javni prevoz. Predstavlja tudi pravno podlago za vzpostavitev upravljalca, t.j. Družbe za upravljanje javnega potniškega prometa, ki je bila prav tako ustanovljena v 2022, v 2023 pa bo od ministrstva prevzela izvajanje nalog, ki jih določa zakon.

V letu 2022 je bil sprejet nov **Zakon o celostnem prometnem načrtovanju**. Zakon določa pravni okvir za sistem celostnega prometnega načrtovanja v Sloveniji na državni, regionalni in občinski ravni, na podlagi katerega bodo pripravljene celostne prometne strategije na vseh ravneh, skladne s sodobnim, celostnim pristopom k načrtovanju mobilnosti. S tem bo zagotovljena tudi boljša povezanost prostorskega in prometnega načrtovanja. Celostni pristop upošteva razvojne potrebe različnih vrst prometa ter jih usklajuje z možnostmi za izvajanje investicij in z

upoštevanjem zahtev po zmanjševanju rabe energije v prometu, okoljskih zahtev ter dolgoročnih podnebnih ciljev, na podlagi katerih se oblikujejo usklajene prometna, prostorska, okoljska in podnebna politika. Zakon določa temeljna načela celostnega prometnega načrtovanja in instrumente prometnega načrtovanja, kot podlago za dolgoročno in sistematično izvajanje ukrepov za spodbujanje trajnostne mobilnosti na državni, regionalni in lokalni ravni. V letu 2023 bo potekala priprava in sprejem več podzakonskih aktov, in sicer na področju priprave in presoje kakovosti nove generacije občinskih celostnih prometnih strategij, dodeljevanja finančnih spodbud za ukrepe na področju trajnostne mobilnosti in rabe alternativnih goriv v prometu, priprave mobilnostnih načrtov in načrtov upravljanja mestne logistike itd.

V letu 2023 je predviden sprejem podzakonskih aktov in začetek prenove občinskih celostnih prometnih strategij s pomočjo sredstev evropske kohezijske politike v okviru finančne perspektive 2021-2027. Začenja se postopek priprave nove državne celostne prometne strategije, ki bo pripravljena do leta 2025. V 2024 bomo predvidoma začeli tudi s pripravo regionalnih celostnih prometnih strategij.

V letu 2023 je načrtovan sprejem **Zakona o infrastrukturi za alternativna goriva v prometu**, s čimer bo vzpostavljen regulatorni okvir, ki bo uredil področje vzpostavljanja, registracije in upravljanja polnilne oziroma oskrbovalne infrastrukture za alternativna goriva v prometu; urejeno bo tudi dodeljevanje spodbud na tem področju in oblikovana ustrezna shema državnih pomoči. Cilj je povečanje števila polnilnih oziroma oskrbovalnih mest v Sloveniji, posledično pa povečano število prvič registriranih vozil na alternativna goriva v Sloveniji.

Ministrstvo za infrastrukturo je januarja 2022 objavilo javni poziv za dodelitev finančnih sredstev za **spodbujanje železniškega tovornega prometa**. Namen je spodbujanje železniškega tovornega prometa upravičenim izvajalcem železniškega prevoza posameznih vagonov in kombiniranega transporta blaga na slovenskem železniškem omrežju za leto 2022 in 2023. Cilj ukrepa je zniževanja emisij toplogrednih plinov in onesnaževanjem zunanjega zraka, pri tem pa se z izboljšanjem konkurenčnosti storitev železniškega tovornega prevoza bolje izkorišča železniška infrastruktura in rast železniškega tovornega prometa tudi ob povečani gospodarski aktivnosti, ki bo vplivala na večji obseg tovornega prometa.

Na področju železniške infrastrukture je v teku več investicij, kot so drugi tir Koper-Divača, modernizacija proge Maribor – Šentilj, nadgradnja vozlišča Pragersko in gradnja evropskega sistema za nadzor vlakov ETCS na odsekih Dobova – Zidani Most in Pragersko – Šentilj, nadgradnja železniške proge Ljubljana – Divača. V pripravi so še številne nadgradnje železniških odsekov: Ljubljanska železniška postaja, drugi tir železniške proge Ljubljana – Jesenice ter čezmejna železniška povezava Trst – Divača.

3.4. FISKALNA POLITIKA

3.4.1. Prenova davčnega sistema

Vlada je svoj mandat začela v zahtevnih razmerah, v katerih se je bilo treba najprej spopasti z javnofinančnimi posledicami krize COVID-19, takoj pa sta sledili še energetska kriza in visoka inflacija. To zahteva skrbno ravnanje z javnimi sredstvi. Vlada bo pripravila predlog sprememb davčnega sistema v skladu s koalicijsko pogodbo in na podlagi usklajevanj z vsemi deležniki. Pri oblikovanju rešitev se bo upoštevalo tudi predvidene strukturne spremembe na ostalih področjih.

Ključno na področju načrtovanih davčnih sprememb bo oblikovanje širšega pogleda na vse davčne zavezanke. S prenovo davčnega sistema se ponovno preuči smer davčnega prestrukturiranja. Ob tem pa bodo ukrepi usmerjeni tudi v izboljšanje administrativnega poslovanja s povečanjem uporabe digitalnih orodij ter drugih tehničnih sprememb, ki bodo pripomogle h krepitvi pravne varnosti. Vlada bo pri pripravi sprememb davčnega sistema zasledovala javnofinančno vzdržnost, smiselne in vzdržne politike, ki lahko Slovenijo gospodarsko in socialno krepijo.

Cilj je razbremeniti stroške dela in povečati prilive iz obremenitve premoženja, pri čemer se to nanaša le na zgornji razred najpremožnejših. Cilj je plačevanje davkov po ekonomski moči posameznika. Večina torej ne bo plačevala višjih davkov. Cilj je tudi poenostaviti in narediti sistem dohodnine bolj pregleden.

3.4.2. Fiskalna naravnost izdatkov

Fiskalna politika bo v letu 2024 ponovno podvržena omejitvam fiskalnih pravil, saj bo po skoraj štirih letih, ob postopni normalizaciji razmer in odpravi izrednih ukrepov, odpravljena splošna odstopna klavzula na ravni EU, ki je omogočala začasen odstop od pravil Pakta za stabilnost in rast. Ker pa na ravni EU že tri leta poteka razprava o možnih spremembah fiskalnih pravil, bo 2024 prehodno leto, v katerem bodo delno veljala obstoječa pravila, zahteve pa bodo vseeno nekoliko prilagojene glede na spremenjena pravila.

Program stabilnosti, ki je pripravljen vzporedno z Nacionalnim reformnim programom, predvideva fiskalno politiko, ki bo v obdobju 2024 do 2026 osredotočena na spodbujanje rasti in na postopno konsolidacijo na srednji rok. V letu 2023 je načrtovan primanjkljaj na podobni ravni kot v letu 2022 (-4,1 % BDP), v letu 2024 pa se bo znižal pod mejno vrednost 3 % BDP. V letih 2025 in 2026 bo zadosten fiskalni napor omogočal nadaljnje zniževanje primanjkljaja. Ob tem je pomembno poudariti, da je ob inflaciji še težje ocenjevati posamezne javno finančne komponente za naslednja leta.

Konsolidirani dolg sektorja država je konec leta 2022 znašal 69,9 % BDP, konec leta 2021 pa 74,5 % BDP. V strukturi dolga se je najbolj povečal dolg enot centralne države, ki je konec leta 2022 znašal 68,5 % BDP. Dolg enot lokalne države je konec leta 2022 znašal 1,7 % BDP, skladi socialne varnosti pa konec leta 2021 in 2022 niso bili zadolženi. Razvoj konsolidiranega dolga sektorja država Slovenije je potencialno že od leta 2022 skladen s Pravilom o dolgu iz Pakta stabilnosti in rasti.

Fiskalni cilji za obdobje od 2023 do 2026 so pripravljeni na podlagi ocen prihodkov, ki izhajajo iz makroekonomske napovedi in sprejetih ukrepov oziroma reform. Gibanje izdatkov prav tako upošteva usklajevanje različnih prejemkov, kot posledica zviševanja življenjskih stroškov in obstoječega načina delovanja različnih sistemov. Pomembno je, da je povprečni delež javnih investicij v deležu BDP v načrtovanem obdobju 2023 – 2026 na visoki ravni. Proti koncu obdobja se bo delež investicij v % BDP sicer nekoliko znižal, a bo še vedno ostal nad dolgoročnim povprečjem.

Spoštovanje fiskalnega pravila in zavezanost strukturnim reformam so primarnega pomena, saj neposredno vplivajo na kreditno (bonitetno) oceno države ter njen strošek zadolževanja in s tem

vzdržnost dolga. To upoštevajo tudi javnofinančne projekcije, ki predvidevajo postopno zniževanje konsolidiranega dolga sektorja država v programskem obdobju 2023-2026 na 63,5 % v letu 2026.

Z namenom sprejemanja uravnoteženih in vzdržnih sistemskih ukrepov je bil ustanovljen **Strateški svet za makroekonomska vprašanja pri predsedniku Vlade RS**. Ključne naloge ustanovljenega sveta so priprava predlogov v zvezi z oblikovanjem strukturnih reform, javnofinančnih in drugih ekonomskih politik Republike Slovenije, pripravo proračunskih dokumentov in dokumentov razvojnega načrtovanja Republike Slovenije ter strokovnih usmeritev za učinkovite odzive na nepredvidene spremembe makroekonomskih okoliščin.

4. EU SREDSTVA

V letu 2023 bo v okviru **evropske kohezijske politike** potekalo sočasno izvajanje ukrepov obdobja 2014-2020 in 2021-2027.

OBDOBJE 2014-2020:

V okviru Operativnega programa 2014-2020 (v nadaljevanju: OP 14-20) je v letu 2023 predvideno najbolj intenzivno izvajanje v okviru naslednjih vsebinskih področjih:

- na prednostni osi 6 z nazivom «Boljše stanje okolja in biotske raznovrstnosti», kjer je predvidenih 138 mio EU sredstev. Glavnina investicij bo usmerjena v izvajanje investicij na področju odvajanja in čiščenja odpadnih komunalnih voda ter oskrbe s pitno vodo, predvsem na območju slovenske Istre in kraškega zaledja kjer je bila v letu 2022 oskrba s pitno vodo za prebivalstvo ogrožena;
- intenzivno bo tudi izvajanje prednostne osi 4 z nazivom »Trajnostna raba in proizvodnja energije ter pametna omrežja«, kjer je s predvidenimi 150 mio EU sredstev glavnina investicij usmerjena v energetske sanacije javnih stavb ter izgradnjo kolesarske infrastrukture z namenom vzpostavitve infrastrukture, ki bi zagotavljala pogoje za spremenjene potovalne navade ljudi, predvsem dnevnih migracij;
- na prednostni osi 5 z nazivom »Prilagajanje podnebnim spremembam« je predvidenih za 87 mio EUR EU dela investicij, v večjem delu v ukrepe protipoplavne zaščite;
- za področje prometne infrastrukture na prednostni osi 7 je namenjenih dobrih 58 mio EU sredstev. Pri tem velja omeniti vlaganje v dva večja železniška projekta in sicer »Izgradnja drugega tira Divača Koper«, kjer evropska kohezijska politika prav tako sofinancira izgradnjo dela tega izjemno obsežnega infrastrukturnega projekta, in pa tudi prometno zelo pomembno ozko grlo »Vozlišče Pragersko«;
- v okviru prednostne osi 3 »Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast« del sredstev namenilo različnim oblikam podpore podjetništva, je predvidenih 33 mio EU sredstev;
- dobrih 26 mio EU sredstev bo v letu 2022 namenjenih za področje »Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja v skladu s pametno specializacijo za večjo konkurenčnost in ozelenitev gospodarstva«, v okviru prednostne osi 1;
- v letu 2023 bo zelo intenzivno potekalo tudi izvajanje ukrepov financiranih s sredstvi ReactEU, ki so dodatno vključeni po COVID-19 krizi v Operativnega program 2014-2020, in sicer v okviru prednostnih osi 15 in 16. Na tem področju je bil v letu 2022 umaknjen iz financiranja iz EU sredstev največji, skoraj 50 mio EUR vreden projekt »Energetska sanacija stavbe UKC Hospital«. Ta projekt se bo nadomestil z investicijami v nakup

druge drage medicinske opreme in izgradnjo logističnega centra za NIJZ. Prav tako pa se bo v tem letu s sredstvi React-EU izvajalo investicije v domove za starejše in posebne socialnovarstvene zavode z namenom, da bodo ukrepi zagotavljali varno in zdravo bivanje v teh institucijah. Ukrep bo zagotovil možnost premestitev uporabnikov institucionalnega varstva iz podstandardnih sob v eno ali dvo posteljne namestitve. Poleg zagotavljanja ustreznega standarda bivanja bomo z gradnjo novih enot prispevali tudi k lažji zaježitvi in preprečevanju širjenja morebitnih okužb. Skupaj je za ta namen predvidenih preko 180 mio EUR EU dela. V okviru sprememb OP 14-20 pa se predvideva tudi nekaj sistemskih ukrepov, ki bodo omogočili črpanje vseh razpoložljivih sredstev.

OBDOBJE 2021-2027:

Programski dokumenti za obdobje 2021 -2027 so potrjeni. Odbor za spremljanje je sprejel Merila in kriterije, ki so eden od mejnikov za postavitve sistema izvajanja tega programskega obdobja. Ravno tako je sprejeta kohezijska uredba, nadgrajen informacijski sistem eMA2 ter pripravljena navodila za izvajanje. V letu 2023 se bo začelo z izvajanjem Programa 21-27.

Skupaj je v okviru Programa EKP 21-27 na razpolago 3,212 mrd evropskih sredstev. V letu 2023 se ocenjuje, da bo realizacija izplačil EU sredstev v višini 50 mio EUR evropskega dela. V letu 2023 je predvsem ključno, da se v izvajanje vključi čim več potrebnih ukrepov in javnih razpisov, da v letu 2024, z zaključkom obdobja 14-20, ne bo prišlo do upada gospodarske aktivnosti, ki je pomembno vzpodbujena s strani EU sredstev.

Sredstva kohezijske politike so v tem obdobju namenjena v okviru cilja politike 1 »pametnejša Evropa« namenjena razvoju in izboljšanju raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti ter uvajanju naprednih tehnologij, krepitvi trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanju delovnih mest, spodbujanju znanj in spretnosti za pametno specializacijo, industrijsko tranzicijo in podjetništvo, digitalni preobrazbi podjetij ter boljši digitalni povezljivosti. Ukrepi na področju raziskav, razvoja in inovacij, spodbujanju produktivnosti gospodarstva ter digitalne preobrazbe in povezljivosti se bodo dopolnjevali z ukrepi Načrta za okrevanje in odpornost.

V okviru cilja politike 2 »bolj zelena, nizkoogljična Evropa« bodo sredstva namenjena zmanjševanju emisij toplogrednih plinov, prehodu v nizkoogljično krožno gospodarstvo, prilagajanju podnebnim spremembam, izgradnji okoljske infrastrukture, ohranjanju biotske raznovrstnosti, trajnostni urbani mobilnosti ter dvigu produktivnosti rabe prostora in funkcionalno degradiranih območij. Ukrepi na področju učinkovite rabe energije, obnovljivih virov energije, odvajanja in čiščenja odpadnih voda ter prilagajanju na podnebne spremembe se bodo dopolnjevali z ukrepi Načrta za okrevanje in odpornost.

Slovenija bo k cilju politike 3 »bolj povezana Evropa« prispevala s posodobitvijo železniške infrastrukture, nadgradnjo postaj in odsekov ter odpravo ozkih grl posameznih industrijskih središč. Podpora razvoju nacionalne, regionalne in lokalne mobilnosti vseevropskega prometnega omrežja se bo dopolnjevala z ukrepi načrtovanimi v Načrta za okrevanje in odpornost.

Za doseganje cilja politike 4 »bolj socialna Evropa« bodo s sredstvi kohezijske politike podprti ukrepi za zmanjšanje stopnje dolgotrajne brezposelnosti in podaljševanje delovne aktivnosti, pridobivanje znanj in spretnosti prilagojenih prihodnosti dela in globalnim spremembam, zagotavljanje solidarnih in vzdržnih sistemov socialne zaščite, zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe, obvladovanje revščine in materialne prikrajšanosti ter krepitvi vloge kulture in turizma. Ukrepi na področju

izobraževanja in trga dela, zdravstva in socialne varnosti ter turizma in kulture se bodo dopolnjevali z ukrepi Načrta za okrevanje in odpornost.

V okviru cilja politike 5 »Evropa bližje državljanom« bodo sredstva namenjena krepitvi vključujoče družbe in nadaljnemu celostnemu gospodarskemu razvoju v mestnih in podeželskih območjih, s posebno pozornostjo na zmanjšanju razlik med socialno-ekonomsko prikrajšanimi osebami in območji. Slovenija bo k doseganju specifičnega cilja »Evropa za pravični prehod« prispevala s podporo prestrukturiranja dveh premogovnih regij, in sicer Zasavske in Savinjsko-šaleške. Podprti bodo ukrepi na štirih ključnih področjih, tj. energetike, okolja, človeških virov in gospodarstva. Ukrepi za podporo gospodarstvu in za podporo razvoju človeških virov se bodo dopolnjevali z ukrepi Načrta za okrevanje in odpornost.

Izvajanje načrta za okrevanje in odpornost

Slovenija je bila v začetni fazi upravičena do največ 1,78 milijarde evrov (v tekočih cenah) nepovratnih sredstev. Evropska komisija je junija 2022 pripravila ponovni preračun glede na dejansko stanje (BDP 2020-2021), po katerem je bila Slovenija upravičena do 1,49 milijarde evrov nepovratnih sredstev. Slovenija lahko koristi 705 mio EUR posojil.

Vlada pripravlja prilagoditev načrta, ki se nanaša na zmanjšanje finančnega prispevka nepovratnih sredstev, prilagoditev mejnikov / ciljev, ki jih ni mogoče doseči zaradi objektivnih okoliščin (rast cen surovin in storitev ter motenj v dobavnih verigah), administrativno-tehnične popravke zaradi neskladnosti med načrtom in izvedbenim sklepom ter drugih napak, ugotovljenih tekom izvajanja. Načrt bo dopolnjen tudi z novim poglavjem REPowerEU.

Marca 2023 je Evropska komisija pripravila pozitivno oceno prvega zahtevka za izplačilo v okviru izvajanja načrta za okrevanje in odpornost v višini 49,6 mio EUR.

Težave, s katerimi se soočamo pri izvajanju NOO, izhajajo iz priprave načrta, ki je bil nerealen in ni zasledoval osnovnega cilja projektov in reform (načrtovan preveč kohezijsko).

5. PROCES PRIPRAVE

Nacionalni reformni program 2023 je bil pripravljen na podlagi prejetih prispevkov s strani ministrstev in v sodelovanju s socialnimi partnerji ter dopolnjen na Ministrstvu za finance.

Prvi osnutek NRP 2023 je bil predstavljen na Ekonomsko socialnem svetu 10. 3. 2023, kjer je bilo dogovorjeno, da posamezna resorna ministrstva načrtovane ukrepe dodatno predstavijo predstavnikom socialnih partnerjev. Na podlagi razprav je bil pripravljen in dopolnjen dokument, ki je bil 7. 4. 2023 ponovno obravnavan na Ekonomsko socialnem svetu. Nacionalni reformni program 2023 je bil 13. 4. 2023 sprejet na Vladi RS.